

Збірник наукових матеріалів
XLI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ВЕСНЯНІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ — 2020»

10 березня 2020 року

Частина 5

м. Вінниця

Весняні наукові читання — 2020, XLI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 10 березня 2020 року. – Ч. 5, с. 96.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Весняні наукові читання — 2020», 10 березня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Артеменко І.Ю.</i> МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНІКАЦІЯ В ІНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	5
<i>Берега Р.П.</i> ХРИСТИЯНСЬКІ ВАРТОСТІ ЯК ОСНОВА ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ ВОЇНА	11
<i>Вольська В.Ю.</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	17
<i>Гончар О., науковий керівник Хомюк Н. В.</i> РІЗНІ ВИДИ НАОЧНОСТІ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	20
<i>Звєкова В.К.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	24
<i>Козубовська І.В., Повідайчик О.С.</i> ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В США.....	28
<i>Козубовська І.В., Розлуцька Г.М.</i> СТИЛЬ КЕРІВНИЦТВА І ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	32
<i>Козубовський М.Р., Шароді Ю.В.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В США	37
<i>Косенко Ю.П., Пархоменко І.В.</i> МОДЕЛЬ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗДОБУТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	41
<i>Костенко Т.В., Костенко В.В.</i> ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК НАЙВИЩІЙ РІВЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	43
<i>Лативнова А.А.</i> ПОНЯТТЯ АКсіОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОВСТІ У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	48
<i>Литвінчук Т., Хомюк Н.В.</i> СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	54
<i>Лялюк Г.М.</i> РОЗВИТКОК ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ОПІКУНСЬКО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	58

<i>Осадчук В.М., науковий керівник Хомюк Н.В.</i> МЕТОД «МОЗКОВИЙ ШТУРМ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	62
<i>Охріменко О.В., Побиванець Є.А.</i> ВАЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	67
<i>Попадич О.О.</i> ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	73
<i>Репецька О.І.</i> ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	77
<i>Ходаковська О.О., Бузько А.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ.....	82
<i>Ходаковська О.О., Грек Л.К.</i> ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДА	85
<i>Черепанова М.О., Сайфудінова Р.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ АДАПТЦІЇ СТУДЕНТІВ – ПЕРШОКУРСНИКІВ	90

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Артеменко И.Ю.

преподаватель русского языка

подготовительного отделения

Киевского национального университета

имени Тараса Шевченко

г. Киев, Украина

В современном мире бурно развиваются информационные технологии и процессы глобализации. Поэтому в мире повысился интерес к проблемам межкультурной коммуникации.

В сфере образования, в сфере обучения русскому языку как иностранному, появилась сложная задача-приобщить молодое поколение к жизни в условиях диалога культур, к межкультурной коммуникации. Что это значит? Мы должны дать нашим студентам такие знания, которые могли бы помочь им чувствовать себя свободно или хотя бы удобно в поликультурном обществе. В нашем варианте – в обществе неродной им культуры, новой для них украинской культуры.

Диалог двух культур подразумевает знание собственной культуры и культуры страны изучаемого языка. Здесь важны знания страноведения (географическое положение страны, ее климат, ее быт, культура, традиции, экономика, знания основных вех развития истории, знания выдающихся людей и событий, знания религиозных традиций и обрядов). Все эти знания облегчают задачу межкультурного общения, умения находить общее и разное в наших традициях и стилях жизни, дают нам возможность общаться на равных, вести диалог на интересующие нас темы.

Для такого подхода к решению данной проблемы очень важно знание иностранного языка (а лучше нескольких), поскольку иностранный язык является одним из средств межкультурной коммуникации и адекватного взаимодействия с представителем других культур.

Как мы знаем, язык является средством общения, идентификации, социализации и средством приобщения к культурным ценностям. Язык не просто передает некое сообщение, но и обладает способностью фиксировать и сохранять культурное достояние человечества. Что такое культура? Культура – это определенная совокупность социально-приобретенных и передаваемых из поколения в поколение значимых символов, идей, ценностей, обычаев, традиций, верований, норм и правил поведения. Благодаря этим совокупностям люди планируют свою жизнь и организуют свою деятельность. Е.И.Пассов считает, что узнать и усвоить культуру – это значит «знать, уметь, творить и хотеть». «Хотеть» – он считает главным элементом в этой цепочке. Именно «хотеть» определяет мотивационный и нравственный аспект человека как личности.

В гуманитарных группах несложно выделить время для изучения страноведческого материала. В технических группах это сделать сложнее. Поэтому мы рекомендуем больше внимания уделять лингвострановедческому материалу на уроках русского /украинского/ языка. Мы стремимся, чтобы этот материал пронизывал все аспекты преподавания языка. При составлении программ для студентов-иностранцев учитывается следующий важный момент:

- максимальное использование страноведческого материала при обучении разным видам речевой деятельности (говорение, аудирование, письмо, чтение);

Занятия с культуроведческой направленностью разделяются на следующие типы:

перцептивный тип (ориентирован на знакомство с элементами культуры, на осознание их ценностей, на придание им индивидуальности);

-оценочный тип (предлагает личностную оценку культурных событий, определение их актуальной значимости);

- аналитический тип (рассчитан на анализ и сопоставление родной культуры и изучаемой).

Возможен диалог культур. Этот диалог предполагает знание собственной культуры и культуры изучаемого языка (русского и украинского). Такой диалог может происходить только на осознанной национальной культурной базе

родного языка. В данном случае, родная культура рассматривается нами при ее изучении как ключ к пониманию культуры иностранной. Как показывает практика, элементы иноязычной культуры усваиваются студентами легче и лучше при сопоставлении с реалиями родной культуры.

При сопоставлении разных культур, родной культуры и иностранной, происходит обучение студентов:

- видеть не только сходства культур, но и их различия;
- воспринимать различия как норму существования культур в современном мире;
- воспринимать различия как норму существования разных культур в современном мире;
- формировать активную жизненную позицию, направленную против культурного неравенства, культурной дискриминации и культурного вандализма в современном мире.

Особое внимание следует уделить работе с текстами из современных книг. Это могут быть тексты как адаптированные для студентов подготовительного факультета, а также тексты оригинальные из современных книг, газет и журналов для студентов продвинутого этапа (или для студентов сильных групп подготовительного факультета). Мы используем также учебник «Коммуникативный практикум» Н.Юган, Д.Воронина, И.Артеменко и др., в котором страноведческий материал представлен достаточно хорошо.

Можно использовать работу студентов с разножанровыми текстами. Такая работа развивает у студентов три группы умений:

- рецептивные умения, обеспечивающие понимание текста;
- репродуктивные умения, обеспечивающие возможность воспроизвести текст с опорой на план, ключевые слова и т.д.;
- продуктивные умения, обеспечивающие возможность использования проблематики текстов.

Обычно работа с текстом проводится в аудиторное время. На проведение такой работы отводится в среднем до 45 минут (в зависимости от

сложности текста и подготовленности группы).

Тематика текста выбирается в дополнении к имеющимся у студентов знаний об истории страны, городах, образе жизни, традициях, великих людях. Особое внимание мы стараемся уделять сведениям, связанным с наукой, образованием, будущей профессией (система образования в стране изучаемого языка и на родине, научные исследования).

При обучении говорению обычно используются тексты разнообразные по своему стилю. Это могут быть художественные, публицистические тексты. Виды работ с текстом могут быть различными: ответы на вопросы по тексту, трансформирование монологических высказываний в диалогическую речь и наоборот. Все это помогает развивать коммуникативные умения, способствует лучшему восприятию содержания. Такой подход позволяет лучше организовать как самостоятельную так и аудиторную работу.

Одним из принципов подбора текста является то, насколько он интересен для студента. Все знают, что если информация не интересна, то она не будет воспринята студентами. Если же информация интересна, то она вызывает живой интерес и восприятие у студентов. Именно такие тексты и нужно обсуждать на занятиях. Лучше, если в таких текстах содержится информация для сравнения с событиями в родной стране.

Из большого объема заданий на развитие рецептивных умений наиболее подходящими для студентов являются следующие:

- составление из данных слов предложений;
- верные и ложные высказывания;
- прочтение текста и заполнение таблицы с заданием;
- составление хронологического плана.

Задания на развитие репродуктивных навыков могут быть следующие:

- ответьте на вопрос, используя информацию;
- дайте определения следующим терминам;
- обсудите информацию, работая в парах;
- объясните следующие выражения.

Примерами заданий на продуктивные навыки могут быть:

- сравните политическую систему Украины и своей страны;
- опишите национальный флаг и символы своей страны;
- проведите экскурсию по своему родному городу.

Для проверки глубины формирования навыков мы проводим контрольные задания в форме дискуссий, викторин, проблемных заданий, рефератов, сочинений. Подготовительный факультет КНУ имени Тараса Шевченко практикует проведение студенческих конференций. Так, в 2019 учебном году прошла студенческая конференция на тему «Достопримечательности Украины. Природные и архитектурные богатства». Студенты подготовительного факультета сами подбирали фото и готовили информацию к ним. Это был их зачет по страноведческой теме.

С учетом того, что овладение иностранным языком (русским или украинским) как средством межкультурного общения проходит в условиях отсутствия естественной среды общения, особая роль отводится просмотру аутентичных фильмов. Видеофильм не имеет себе равных в представлении реального языка, жестов, мимики, фоновой информации, особенностей невербального общения. Использование фильмов, микрокадров позволяет нам аудиовизуально предъявить нам вариативные коммуникативные ситуации в процессе овладения студентами иностранным языком, а также позволяет нам создать динамичную ситуацию в процессе обучения языку.

Обучение аудированию является сложным процессом, не все студенты готовы правильно воспринимать

видеофильм. могут возникнуть сложности с правильным пониманием коммуникативных ситуаций. Для этого перед просмотром каждого фильма или изображения необходимо провести подготовительную работу. Для снятия языковой трудности для начала необходимо провести перевод на родной язык новых слов, повторить ранее изученную грамматику, объяснить новую грамматику и закрепить ее, объяснить новую лексику, проанализировать непривычные для студентов аутентичные разговорные формулы.

Перед просмотром фильма можно предложить студентам раздаточный материал с разнообразными заданиями; это могут быть вопросы к фильму, план фильма, вопросы и варианты ответов к нему (ложные и правильные ответы), составление хронологического плана.

При просмотре фильма студенты могут кратко конспектировать фильм (даже делая это на родном языке).

При осуществлении контроля понимания фильма большое внимание уделяется различным видам пересказа: сжатого, избирательного, полного. Можно использовать ролевые игры при пересказе текста, озвучивание фильма, написание сочинений, вопросно-ответную работу.

Как показывает практика, культурологический тренинг студентов должен осуществляться с самого начала его обучения в вузе. Незнание и непонимание элементарных знаний лингвострановедения может привести к отсутствию коммуникации.

Подводя итог, надо сказать, что изучение другой, иноязычной культуры, дает возможность студентам;

- получать духовное богатство изучаемого языка;
- определить себя как личность, принадлежащую к другой социокультуре;
- лучше понять культуру народа, чей язык студенты изучают;
- предвидеть возможное непонимание культур;
- предвосхитить осложнения во взаимопонимании;
- взаимодействовать друг с другом, сохраняя при этом национальную самобытность;
- актуализировать практический, культурологический, исторический и философский потенциал;
- развивать способности непривязанности, толерантности;
- понимать иную культурную реальность;
- быть готовым к участию в диалоге культур.

Практика изучения русского (украинского) языка как иностранного показывает, что изучение культуры другой страны, страны изучаемого языка, способствует развитию познавательных интересов студентов, быстрому усвоению знаний, обогащению знаний студентов.

Литература:

1. Пассов Е.И., Новая концепция иноязычного образования, М., 2000, с.16
2. Милованова Т.М., Сырецкая И.А., 2012
3. Юган Н.Л., Воронин Д.А., Артеменко И.Ю., и др. Коммуникативный практикум., 2019.

Педагогічні науки

ХРИСТИЯНСЬКІ ВАРТОСТІ ЯК ОСНОВА ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ ВОЇНА

Берега Р.П.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра морально-психологічного
забезпечення військ Збройних сил України
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
м. Львів. Україна*

Процес розбудови та зміцнення українського війська на сучасному етапі важко уявити без ґрунтовного опрацювання на теоретичному рівні, а також у подальшому втіленні в практику моделі виховного ідеалу воїна, яка б відповідала викликам часу, якнайкраще слугувала б утвердженню гідних принципів морального обличчя воїна та визначала б силу його духа.

У досягненні даної мети ми вбачаємо за необхідне втілення у практику виховного процесу серед воїнів Української армії християнських вартостей, без яких сама модель виховного ідеалу військовослужбовця виглядатиме недосконалою та суттєво збідненою.

Зазначимо, що до визначення, розробки та практичного впровадження поняття виховного ідеалу у різний час вдавалося чимало вітчизняних педагогів.

Так, Г. Ващенко вважав, що в основі виховного ідеалу українця має лежати два основних символи – Бог і Україна [1,с.41]. Ф. Прокопович, М. Смотрицький, І. Гізель розглядали цю проблему, як сукупність національного, культурницького і традиційного. А відомий український педагог сучасності О. Вишневський вбачав у виховному ідеалі свідомість нації і самовідповідальність кожного громадянина [2,с.278].

Якщо ж взяти до уваги, що відносно недавній радянський період в історії України, будучи наскрізно просякнутий духом войовничого атеїзму узагалі не припускав розгляду християнських вартостей як складової будь-якого виховного процесу, а наступний після нього – пострадянський час – з великою обережністю привідкрив можливість перед вченими та педагогами, хоча б, у певній мірі, присвятити свою увагу християнській моралі, то стає зрозумілою необхідність масштабного зацікавлення цією проблемою з метою її всебічного вивчення та втілення у педагогічну практику, зокрема, у роботі з особовим складом українського війська.

Звісно, що серед усього масиву педагогічних досліджень, присвячених вивченню вартостей християнської моралі, у значній мірі, пріоритетність належить розробкам та дослідженням відомого українського педагога та науковця Григорія Ващенко. Зокрема, у своїй широковідомій праці під назвою «Виховний ідеал» вчений нищівно піддає критиці марксистсько-ленінські принципи моралі та виховання, протиставляючи їм християнство, як фундамент для розбудови в умовах самостійної Української Держави досконалої моделі виховного ідеалу, яку, за переконанням Ващенко, у подальшому можна застосовувати у будь-якій сфері суспільного життя, плекаючи та розвиваючи її зміст у середовищі найрізноманітніших соціальних, професійних та вікових груп населення.

У своїх поглядах Ващенко виокремлює триєдину складову християнського ідеалу, до якої відносить: 1. Євангельський виховний ідеал, котрий трактує, як основу самого християнського виховного ідеалу в усіх його історичних і національних формах. 2. Загальноєвропейський виховний ідеал,

який розглядає, як педагогічно-виховну систему, до створення котрої долучилися кращі уми європейської філософії, літератури, мистецтва, педагогіки та психології. 3. Український християнський виховний ідеал, який автор розглядає як похідну від двох попередніх складових системи, що міцно осіла у ментальності, психологічних особливостях українців, а також, є основою традиційної педагогіки українців. [1,с.41]

Отже, беручи до уваги запропоновану Ващенком систему, вважаємо, що у процесі виховання воїнів головні вартості християнського вчення повинні стати для педагога самою основою, на якій базуватиметься і розвиватиметься виховний процес. Адже, не викликає жодного сумніву, що такі пріоритетні християнські вартості, як «Любов», «Чесність», «Гідність», «Повага», «Хоробрість», «Вірність», «Обов'язок» й цілий ряд інших повинні стати непохитним ідеалом свідомості та світоглядних переконань воїна. Нехтування ж цими основами християнської моралі неодмінно стане на заваді повноцінного виконання воїном основного його обов'язку – захисту Вітчизни.

Мабуть, з огляду на більш ефективне втілення на практиці цих виховних устремлінь, у 2016 році у Збройних Силах України був введений інститут капеланства, покликаний стати запорукою якнайширшого задоволення духовно-релігійних потреб захисників України. Як наслідок – поширення таких форм впливу на виховний процес воїнів, як щонедільна участь військовослужбовців у Богослужінні, проведення християнських ритуалів під час прийняття воїнами військової присяги, освячення символів бойових підрозділів, формувань та частин, благословення військовослужбовців перед початком бойових дій, свят, окремих форм дозвілля, тощо, усе це стало сьогодні невід'ємною складовою служби, навчання та повсякденного життя українських військовиків.

Зважаючи на це, незаперечним фактом входження духу християнства у сферу українського війська стала і реорганізація першочергових завдань, які стоять перед сучасним воїном. Адже до їхньої зміни суттєво доклалися саме християнські вартості, без яких нам вже не уявити самого змісту сучасного військового

виховання. Бо ж відомо, що виховний процес в сучасному армійському середовищі, відразу ж після його наповнення парадигмою християнства, передбачає вивчення воїнами основ Біблії, розуміння мудрості Євангелія, осмислення християнських притч, послух під час Богослужіння, обов'язок сповіді, відповідальність щодо Святого причастя, слідування християнським чеснотам у повсякденній службі і громадянському житті несе у собі виховання і самовиховання воїна, удосконалення його дисциплінованості, охайності, ввічливості, працьовитості, порядності, рівно ж, як і повсякчасне відчуття ним службового обов'язку перед Батьківщиною, народом, рідними та близькими.

Зрозуміло, що для якісного досягнення поставленої виховної мети перед педагогами, що працюють у системі навчальних закладів Міністерства оборони України стоїть непросте завдання, яке, передусім, повинно бути скероване на розробку, удосконалення та впровадження у практику якісного арсеналу новітніх педагогічно-виховних методів і форм у роботі з військовослужбовцями.

На наш погляд, в основі методів християнського виховання воїнів має міститися, насамперед, добровільний вибір військовослужбовця щодо його бажання сприймати та навчатися основам християнської моралі. Адже, загальновідомо, що особовий склад будь-якого військового підрозділу, зазвичай, поєднує у собі як глибоко віруючих військовослужбовців, так і тих, котрі, хоч і вважають себе християнами, проте байдуже ставляться до дотримання основних зобов'язань віри, рівно ж, як і тих, хто приписує себе до осіб з атеїстичними переконаннями, або ж є прихильником іншого віросповідання, а тому, користуючись конституційним правом на свободу світогляду і віросповідання, [3,с.57] вважає себе відокремленим від християнства.

На нашу думку, у роботі з останньою складовою військовослужбовців (атеїсти та іновірці) особливе навантаження лягає, у першу чергу, саме на військових капеланів. Бо ж саме вони повинні володіти особливими методами впливу на осіб, байдужих до християнства. Дружня бесіда, витончений стиль переконання, метод особистого прикладу, наведення яскравих і переконливих прикладів із життя і див святих Християнської Церкви, рівно ж, як і багато чого з тому подібного,

має стати саме тим методичним інструментарієм, завдяки якому християнська паства серед військовослужбовців стане, правдиво, вірною та ревною.

Утім, якщо завданням військових капеланів є, передусім, вплив на військовослужбовців засобом Божого Слова і методом переконання, прикладу, заохочення, то перед військовими педагогами арсенал таких самих методів повинен ширше доповнюватися із щоразовою принагідною можливістю наголошення на саме християнських вартостях як під час навчальних занять, так і у часі повсякденного спілкування з курсантами, слухачами та військовослужбовцями.

Зрозуміло, що означена нами система методів християнського виховання не може обійтись без переформатування, а відтак, і насичення новим змістом форм виховної роботи серед воїнів. Тут, окрім широко відомих форм виховання, що отримали ефективне застосування в армійському середовищі та вже віддавна відносяться до педагогічно-виховної класики, серед яких – виховна розмова, бесіда, дискусія, диспут, тематичний вечір, тощо, мусимо зосередити увагу на новітніх формах виховної роботи серед військовослужбовців, які за останній час набули широкої популярності у практиці військових педагогів та виховників і мають вагомні результати.

Так, у сьогоднішній широкого застосування у практиці військового виховання набули, зокрема, флешмоби. Адже, будучи оперативною, і, водночас, масовою формою із використанням християнської тематики цей організаційний прийом, зазвичай, викликає чималий інтерес серед військовослужбовців до запропонованої теми.

Не менш ефективним за своїм впливом є і християнський стартап – виховна форма, що передбачає втілення на практиці нових підходів в організації навчання християнським чеснотам. Як приклад – організація інтернет-трапезних при військових храмах, християнських лекторіїв, інсценізація біблійних сюжетів, театралізація творів богословів, тощо. Зазвичай, ці та інші різновиди християнських стартапів викликають доволі жвавий інтерес серед військовослужбовців.

Виразним доповненням до наведених вище християнсько-виховних форм серед військових є і спортивні ігри та змагання, які періодично проводяться з ініціативи пастви сучасних християнських храмів, години духовності, церковні обряди освячення води, пасок, яєць, передвеликоднє дійство «Хресна дорога», інші, до участі у яких, зазвичай, чільно залучаються українські армійці.

Задля якомога ефективнішого застосування усіх наведених нами форм виховання хочемо наголосити на переліку принципів, нехтування якими стане на заваді у досягненні успіху. Адже, саме неухильне дотримання таких принципів, як відкритість, зацікавлення, доступність, добровільність, вияв власного бажання та ініціативи, зрозумілість, психологічна розкутість та невимушеність, рівно ж, як і багатьох інших, подібних їм, повинні бути закладеними у сам процес навернення воїнів до значимості та глибинного пізнання християнських вартостей. А вже їхня (вартостей) дія і вплив на моральний статус військовослужбовця не заставить на себе довго очікувати. Позаяк, як відомо з історії усього людства, саме християнська мораль, її сутність є загальноновизнаною у благотворному впливі на людську душу, розум і фізичний гарт.

Як бачимо, система християнських вартостей є невід'ємною складовою виховного ідеалу воїна сучасних Збройних Сил України. Її розвиток, втілення та удосконалення є запорукою подальшого зміцнення бойового духу Армії України, передумовою її непереможності та звитяги.

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава. «Полтавський вісник», 1994. – 191 с. С. 41.
2. Вишневецький О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с. С. 278.
3. Конституція України. Станом на 20.01.2020. Ст. 35. Центр навчальної літератури, 2020. – 66 с. С. 57.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Вольська В.Ю.,

студентка спеціальності «Початкова освіта»

Луцький педагогічний коледж

м. Луцьк, Україна

Актуальність теми. Питання розвитку креативності молодших школярів є надзвичайно актуальним у наш час. Адже саме зараз наша країна потребує людей, які можуть приймати сміливі та нешаблонні рішення, які вміють мислити творчо. Прикро, але сучасна школа зберігає ще застарілий підхід до отримання знань. Досить часто процес навчання зводиться лише до монотонного заучування і наслідування прийомів діяльності, розв'язування однотипних завдань. Діти втрачають радість відкриття і поступово позбавляються здатності до творчості.

Ключові слова: учень початкової школи, креативне мислення, креативна особистість, здібності, початкова школа.

Мета – за допомогою творчих завдань в ігровій формі розвивати креативність учнів, їх потенціал; залучати дітей до пошукових дій, проявів фантазії та оригінальності; успішного засвоєння під час гри програмового матеріалу, і як наслідок, розвивати уяву і творче мислення.

Аналіз останніх джерел та публікацій. На сьогодні в науковій теорії поширені різні погляди стосовно розвитку креативного мислення молодших школярів. Теоретичні аспекти розвитку креативного мислення молодших школярів розглядали І. Волков, В. Давидов, Дж. Дьюї, Д. Ельконін, Л.Занков, Є. Ільїн, В. Клименко, І. Лернер, О.Пометун, В. Сухомлинський, Н. Юхимчук та інші.

Виклад основного матеріалу. З психологічної точки зору – креативність в поєднанні з іншими рисами, створює справді талановиту, обдаровану, творчу особистість. Тому одним із пріоритетних напрямків політики нашої держави є турбота про обдаровану та талановиту молодь, її творчий, інтелектуальний,

духовний та фізичний розвиток. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено: «Держава має забезпечувати розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості» [1]. Одним із вирішальних чинників розв'язання цих завдань є розвиток креативного мислення учнів.

Поняття «креативність» у сучасному трактуванні набуло широкого значення на початку 50-х р. ХХ ст. Початківцем у галузі креативності вважають Дж. Гілфорда, який ототожнив поняття креативності та творчого мислення.

Креативність (лат. creatio – створення) – творча, новаторська діяльність, новітній термін, яким окреслюються «творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактора». Раніше у літературі використовувався термін «творчі здібності, однак пізніше почав витіснятися мовним запозиченням з англійської мови (creativity, creative) [2, с. 9]

Розвиток креативності учнів відбувається на всіх етапах шкільного навчання, разом з тим найдоцільніше вчити творити школярів із раннього віку, оскільки у початковій школі діти опановують способами навчальної діяльності, прийомами вирішення навчальних завдань, якими користуються надалі. Розвитку креативності особистості у процесі навчання сприяють властиві молодшим школярам відкритість до всього нового, допитливість, емоційність, цілісність сприйняття, яскрава уява, образність мислення, активне ставлення до дійсності, що їх оточує. Молодший шкільний вік – найсприятливіший період для розвитку креативності учнів, оскільки є періодом бурхливих процесів перетворень у фізіології й психіці особистості [3, ст. 286].

Креативне навчання – це процес спільної діяльності вчителя та учня на кожному уроці. Креативне навчання має характерну рису: навчальний процес зливається з життям, із вирішенням життєвих творчих задач, які ґрунтуються на життєвому досвіді учнів [4, с. 156]. Основна мета початкової школи полягає у формуванні в учнів умінь керувати процесами творчості: фантазуванням, розумінням закономірностей, розв'язанням складних проблемних ситуацій.

Щоб подолати психологічну бездіяльність, яка примушує бачити і говорити звичні речі, необхідно застосовувати на уроках завдання-жарти, невеличкі сюрпризи, звертатися до казкових чи гумористичних персонажів. Ці прийоми створюють доброзичливу атмосферу, знімають напруженість. Важливим завданням педагога є спонукати дітей до активності, стимулювати розумову діяльність, залучати до гри всіх, постійно наголошуючи, що рішення, які на перший погляд різні, можуть бути правильними.

Для подолання інерції мислення можна пропонувати учням початкових класів практичні вправи, ігри та завдання, виконання малюнків, схем; експериментальних завдань, головна мета яких – розвиток творчої уяви, фантазії, концентрації уваги, оригінальності, креативності мислення [5, с. 45].

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. 16. Танабаш Л. Креативність або творчі здібності / Л. Танабаш // Математика в школах України. – 2004. – № 11. – С.8-10.
3. Шахіна І. Ю. Креативність у навчальному процесі педагогічних університетів // І. Ю. Шахіна / Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія // Зб. наук. праць. – Вип.23 / Редкол.: М. І. Сметанський (голова) та ін. – Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2008. – С. 285-289.
4. Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема // Проблеми освіти: Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – С. 152-158.
5. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К.: Богданова А. М., 2009. – 226 с.

РІЗНІ ВИДИ НАОЧНОСТІ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Гончар О.

студентка 1-А курсу спеціальності

«Початкова освіта»

Луцький педагогічний коледж

м. Луцьк, Україна

Науковий керівник Хомюк Н. В.

викладач природничих дисциплін,

спеціаліст вищої категорії, старший викладач

Актуальність теми. Пріоритетним завданням вчителя в освітньому процесі є зацікавити, активізувати роботу учнів. На будь-якому етапі уроку, вчитель застосовує різні прийоми задля активної роботи учнів. Одним із прийомів є застосування різних видів наочності. Саме наочність є важливою складовою в інтелектуальному розвитку школярів, тому що стимулює зацікавленість учасників процесом пізнання, сприяє підвищенню активності молодшого школяра, розвитку його творчого потенціалу, загального особистісного розвитку учнів.

У статті піднімаються актуальні питання використання наочності з метою активізації пізнавальної діяльності молодших школярів.

Ключові слова: наочності, пізнавальна активність, молодші школярі.

Мета статті: вивчення особливостей використання наочності на уроках природознавства, вплив різних видів наочності на активізацію пізнавальної діяльності молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. В освітньому процесі навчання молодших школярів велика увага приділяється застосуванню різних видів наочностей. Ігрова діяльність для дитини є загальною потребою, а для педагога - способом реалізації різноманітних завдань навчальної та пізнавальної активності молодших школярів.

Пізнавальна активність - це діяльнісний стан особистості, що виражається в наполегливому прагненні до знань, до розумової напруги і прояву вольових зусиль у процесі оволодіння знаннями [1, с. 58].

Наочність – це один з компонентів цілісної системи навчання, яка може допомогти молодшому школяреві якісніше засвоїти досліджуваний матеріал на більш високому рівні.

Необхідність використання наочності в освітньому процесі було обґрунтовано чеським педагогом Я.А. Коменським. «Все, що учні повинні вивчити, потрібно викладати їм так доступно, ніби вони мають перед собою свої п'ять пальців. А для того, щоб все сприймалося легше, потрібно, наскільки це можливо, залучати до сприймання зовнішні чуття» [2, с. 349].

Проблема наочності ще глибше і обґрунтованіше була представлена в працях Й.Г. Песталоцці. Й.Г. Песталоцці встановив, що «наочність є абсолютною основою всякого пізнання», вона допомагає розвивати мислення і мовлення, дає змогу поступово перейти від часткового до цілісного, а це, на його думку, і є суть навчання. Наочність він розглядав як найважливішу умову початкової освіти, за якою виділяються найбільш конкретні матеріали у предметі, що вивчається [3, с. 200].

Використання наочності урізноманітнює роботу вчителя, поживляє процес викладання, економить час, допомагає зосередити увагу учнів на найважливішому, найсуттєвішому, підносить інтерес до вивчуваного матеріалу, активізує процес навчання, полегшує засвоєння учнями навчального матеріалу. Наочність допомагає вчителю застосовувати під час навчання зіставлення, порівняння, аналіз і синтез, полегшує узагальнення, повторення і закріплення вивченого.

Засоби наочності на уроках не слід використовувати значною мірою. Вони повинні сприяти ефективному навчанню молодших школярів, бо невміло використані засоби наочності негативно впливають і відволікають дітей від цілеспрямованої роботи.

Засоби наочності можна поділити на такі основні види:

1. Натуральні об'єкти - рослини, тварини, знаряддя і продукти праці,

мінерали, хімічні речовини та ін. Конкретності, повноти і багатства натуральних об'єктів не можуть замінити ніякі штучні зображення. Цим вони і цінні для навчання.

2. Образотворчі засоби - навчальні картини, навчальні таблиці, картки та ін.

3. Умовно-схематичні засоби (моделі) - географічні, топографічні, історичні карти, різні схеми, малюнки, діаграми, графіки тощо.

4. Аудіовізуальні засоби - кінофільми, телепередачі, грамзаписи, магнітофонні записи, діафільми.

Існує три способи використання наочності:

1. демонстраційний спосіб - наочність виступає джерелом знань, а вчитель керує сприйманням учнів;

2. ілюстративний спосіб - наочність виконує роль ілюстрації або підтвердження слів вчителя;

3. дійовий спосіб - на основі виконання дій з предметами учні оволодівають знаннями [1, с. 282].

Вимоги для ефективного застосування наочностей:

1. зміст засобу наочності повинен відповідати освітній, розвивальній та виховній меті;

2. в засобах наочності не повинно бути нічого зайвого, що відволікало б увагу дітей;

3. усі засоби наочності демонструються під час уроку тільки в момент необхідності, а не раніше. Після цього вони можуть залишатися на видноті, але у тій послідовності, у якій вивчалися. Надалі вони використовуватимуться для розв'язання інших дидактичних задач: усвідомлення, осмислення, систематизації, узагальнення, запам'ятовування, закріплення;

4. об'єкт, що демонструється, треба заздалегідь підготувати, уважно розглянути;

5. демонстрований об'єкт має розміщуватись так, щоб він був доступний усім учням;

6. під час демонстрування не слід затуляти карту, схему своїм корпусом;

7. не слід перевантажувати урок наочними посібниками [1, с. 275].

З метою визначення ефективності застосування різних видів наочності та задоволення учнів від їх використання в освітньому процесі молодших школярів, було проведено анкетування учнів. На основі даного анкетування можна зробити висновок, що рівень задоволення використання наочності у початковій школі: 20% низький, 50% середній, 30% високий.

Рис. 1. Результати анкетування

Висновки. Наочності покращують розвиток пам'яті, уваги, кмітливості, вміння класифікувати предмети, порівнювати їх, узагальнювати, диференціювати. Тому, включаючи в освітній процес різні види наочності, учитель стимулює пізнавальні можливості учнів.

У процесі застосування наочностей відбувається процес активізації усіх розумових здібностей. Наочності є дієвим засобом засвоєння навчального матеріалу, формування умінь і навичок молодших школярів.

Література:

1. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. - К. : Абрис, 1997. - с. 58-282
2. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения: 1982 - Т. 1 – 1982. - с. 349
3. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник 2014. - с. 200

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Звєкова В.К.

*викладач педагогічного факультету
Ізмаїльського державного
гуманітарного університету
(м. Ізмаїл, Україна)*

На сучасному розвитку України відбуваються кардинальні зміни в її культурно-освітньому просторі. В умовах нової соціокультурної ситуації, суспільних вимог та потреб дошкільна освіта набуває пріоритетного значення, в соціумі формується розуміння значущості саме ранніх етапів життя особистості як найвідповідальнішого періоду її становлення.

У результаті аналізу філософської, педагогічної, психологічної літератури патріотизм – розуміємо як цілісну систему життєтворчої позиції людини, що містить емоційні, когнітивні, мотиваційні, поведінкові, вольові шаблони взаємодії її з Батьківщиною, власним народом, землею, де вона народилась і проживає, і з собою як представником свого народу, що проявляється: через любов і повагу до своєї землі; прийняття та примноження історичної, релігійної та культурної спадщини свого народу за умови збереження поваги до інших народів; активну життєву позицію особистості щодо акумулювання й примноження народних здобутків для наступних поколінь.

Патріотизм формується насамперед у процесі національного виховання Дослідник О. Вишневський, при розгляді національно-патріотичного виховання відштовхується в його розумінні від діяльності, яка впливає, у свою чергу, з потреб національного життя і процесів державотворення [2, с. 238].

В. Сухомлинський національне виховання зараховував до сфери духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується [4, с. 471].

На нашу думку, національне виховання – це цілісний системний процес із

розвитку національних почуттів, спрямованих на усвідомлення дитиною себе як особистості, представника свого народу, нації та цілісного людства, що виступає як активізуючий чинник відповідальної поведінки і служіння як своїй державі, своєму народові, так і людству загалом.

У контексті дослідження звернімося до визначення поняття «національні почуття». Так, за В. Коваль, «національні почуття - це найважливіший складник емоційної культури особистості. Слід також розділяти патріотичні та національні почуття, вони близькі і споріднені. Різниця - об'єкт національних почуттів є свій етнос, незалежно від його розселення, а в патріотичних почуттях - любов до рідної землі, мови, роду, родини, території, місця народження, батьківщини тощо» [6, с.153].

Розвиток національних почуттів забезпечується патріотичним вихованням. Вихованість патріотичних почуттів - є результатом цілісного виховного впливу, спрямованого на збагачення уявлень у дітей про Батьківщину, її історичні і культурні надбання, які через емоційно-ціннісне ставлення до рідної країни, мотивацію на власну участь у практичних справах реалізуються у поведінці дітей.

За допомогою почуттів дитина виявляє своє ставлення до того, що їй подобається чи не подобається, що хвилює, чому вона радіє (почуттєва сфера формується, під впливом виховання). Роль почуттів підкреслював у своїх творах К. Ушинський: «ніщо – ні слова, ні думки, ні навіть вчинки наші не виражають так якісно і правильно нас самих і наше ставлення до світу, як наші почуття; у них відбивається характер не окремої думки, не окремого рішення, а всього змісту душі нашої і її будови» [5, с. 428].

Особливістю дітей дошкільного віку є те, що ситуативна емоція виконує функцію оцінки. Пізніше емоційні оцінки диференціюють у свідомості дитини предмети на приємні та неприємні, формуючи вибіркоче ставлення до них. Таким чином, ці оцінки слугують для упорядкування впливу зовнішнього світу, вони є одномірної форми (добра – погана), оскільки дитина швидше здатна усвідомити «яка я», ніж «хто я». Емоційні оцінки збуджують дитячу активність, або, навпаки, гальмують. Вони можуть бути різного ступеня інтенсивності: від

емоційного тону відчуттів до усвідомлених оцінок (оцінних дій). Така емоційно-оцінна поведінка легко фіксується (незалежно від предметного змісту) на ранніх етапах розвитку дитини.

Дошкільний вік характеризується інтенсивним емоційним життям, тому в цей період важливо дбати про емоційний розвиток дитини. Ставлення дітей до близького їм оточення сповнене почуттями, які спонукають їх до пізнання, мотивованої діяльності. Дошкільники ще не здатні приховувати своїх почуттів і проявляють їх як реакцію на ситуацію, що склалася. Дитина одразу відповідно реагує на похвалу, зацікавлення – проявляє гаму почуттів задоволення, радості і т. д. У старшому дошкільному віці почуття стають більш стійкими.

Одним з найважливіших та найвищих моральних почуттів, що формуються у дошкільників, є національні почуття. Це почуття є одним із найсуттєвіших показників моральності особистості. Таким чином, національні почуття – це складний комплекс почуттів, що включає любов до Батьківщини, яка починається з любові до матері, рідної природи, рідних місць, рідного міста чи села. Свої витоки національні почуття беруть з найближчого оточення, з яким дитина починає взаємодіяти від народження. Найбільш сприятливим для виховання національних почуттів є дошкільний вік, коли активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ.

Національні почуття формуються у ранньому дитинстві зі сприйняття рідного краю, близького оточення.

Аналіз літературних джерел дав змогу виокремити основні напрями виховання національних почуттів, як-от:

- народознавчий напрям – суб'єктивне ставлення до батьків (любов, турбота, повага тощо), сім'ї, родини, роду, народу, який має спільну батьківщину (чуття єдиної родини);

- українознавчий напрям – ціннісне ставлення до духовного світу своєї нації: історії, культури, мови, народних традицій, звичаїв, національних символів; здатність до національного самовизначення;

- краєзнавчий напрям – суб'єктивне ставлення до місця народження,

проживання та поховання членів роду; знання про вулицю, місто (село), край, природу та географію своєї держави.

Основою патріотизму особистості є національна свідомість, що відображає дійсність у мисленні особистості. У процесі формування свідомості і, зокрема національної свідомості, задіяні афективна, когнітивна та дійова сфери особистості. Ці сфери перебувають у нерозривній єдності, оскільки передбачають формування знань про історію та сучасність народу, держави на основі чуттєвої сфери і закріплення у практичній діяльності.

Висновок. Вивчення особливостей виховання національних почуттів дітей старшого дошкільного віку дало змогу уточнити сутність поняття «вихованість патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку», яка є результатом цілісного виховного впливу, спрямованого на збагачення уявлень у дітей про Батьківщину, її історичні і культурні надбання, які через емоційно-ціннісне ставлення до рідної країни, мотивацію на власну участь у практичних справах реалізуються у поведінці дітей.

Література:

1. Богущ А. Національно-патріотичне виховання в українському дитячому садку. Концепція Софії Русової та сучасність. Дошкільна освіта, №2, 2016. с. 2 - 5.
2. Вишневський О. Сучасна українська освіта. Педагогічні нариси. Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Львівське обласне педагогічне товариство імені Г. Ващенка, 1996. с.238.
3. Лаппо В.В. Формування ціннісного ставлення до рідного краю засобами етнокультури (на прикладі гуцульського етнорегіону) у дітей старшого дошкільного віку: авт. ... канд. пед. наук. Київ, 2008. с.18–20.
4. Сухомлинський В.А. Вибрані педагогічні праці. Москва, Вип.1, 1979. с.450.
5. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: У 2-х т. Київ: Рідна школа, 1983. с. 428.
6. Шкрібтієнко Л. П. Проблема виховання патріотичних почуттів дітей дошкільного віку (теоретичний аспект). Вісник Київського інституту бізнесу та технологій Випуск 1 (8), 2008. Київ, с.149-153.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В США

*Козубовська І.В.,
доктор пед. наук, професор,
Повідайчик О.С.,
доктор пед. наук, професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет,
м. Ужгород, Україна*

Загальноприйнятим у науковій літературі є погляд, згідно з яким фундатором концепції управління як специфічного виду діяльності є американський менеджмент, який створив образ менеджера-професіонала в галузі організації та управління, сформував найбільшу у світі управлінську інфраструктуру, вклав кошти в розвиток ідей менеджменту в світі.

Американські вчені Г. Кунц і С. Доннел розглядають менеджмент як створення ефективного середовища для праці людей, які діють у формальних організованих групах [1, с. 106].

Від якості менеджменту в значній мірі залежить ефективність роботи організації, тому підготовці менеджерів в США надається велика увага. Це стосується підготовки фахівців-управлінців будь-якого профілю, в тому числі в сфері управління освітою, зокрема менеджерів в системі дошкільної освіти.

Дослідження системи дошкільної освіти США дає можливість виокремити такі основні структури, які потребують фахівців менеджменту: Міністерство та відділи освіти США, освітні представництва дошкільної освіти кожного штату (на рівні регіонального й місцевого управління), науково-методичні установи дошкільної освіти, дошкільні навчальні заклади.

Менеджерська діяльність пов'язана з аналізом і діагностикою ситуацій, визначенням основних завдань, тенденцій; висуненням управлінських альтернативних варіантів дій, оцінкою кожної альтернативи, визначенням найбільш адекватних вимогам дій; розробкою конкретного найбільш

ефективного курсу дій. Все це вимагає наявності у сучасного менеджера багатьох специфічних професійних та особистісних якостей і вмінь. Серед них найбільш важливими є : уміння керувати, взаємодіяти з людьми, що передбачає високий рівень розвитку комунікативних здібностей, емпатію, об'єктивність, толерантність, лідерські якості, креативність; здатність створювати цілісну картину навколишньої дійсності, що передбачає вміння відчувати політичний клімат та економічну ситуацію, вміння формувати позитивну громадську думку, прогнозувати розвиток; здатність мислити чітко і ясно, що передбачає творчу уяву, цілісність та аналітичність мислення, інтуїцію, відчуття реальності, здатність приймати правильні рішення; здатність успішно завершувати справу, що передбачає високий рівень саморозвитку і самомотивації, ентузіазм, амбіційність, здоровий глузд, адаптивність; особистісна зрілість, що передбачає професійність, адекватну самооцінку, чітке усвідомлення сильних і слабих сторін, прагнення до самовдосконалення, етичну поведінку, лояльність, стресостійкість.

Менеджер також повинен мати широкий світогляд, бути хорошим психологом, добре відчувати ризики, вміти проводити дослідження.

Підготовка менеджерів дошкільної освіти здійснюється в рамках загальної системи освіти і у приватній мережі. Базовою вищою освітою в США вважається бакалаврська освіта. Зазначимо, що дисципліни, які входять до програми підготовки ділових людей, поділяються на обов'язкові та дисципліни за вибором. Обов'язкові дисципліни викладаються для науково-теоретичної підготовки спеціаліста, їх вивчають протягом перших двох років. В останні два роки навчання вивчаються спеціальні предмети – дисципліни за вибором (елективні). Курси за вибором поділяються на основні (обмеженого вибору) та факультативні (вільного вибору). Студенти обирають факультативні курси (предмети) відповідно до своєї наукової або практичної зацікавленості.

Основну відмінність навчальних планів бакалаврських програм університетів США від аналогічних в Україні полягає в кількості годин, відведених на засвоєння матеріалу, менший відсоток годин на аудиторну

роботу студента, більший час на самостійну підготовку і навчання, можливість вільного самостійного вибору студентами значної кількості дисциплін, більший термін навчання. Так, американський студент у кожному основному семестрі (за винятком літнього, додаткового семестру) вивчає як мінімум 3 і як максимум 6 курсів (дисциплін) з навчального плану.

При підготовці бакалаврів у сфері управління освітою обов'язкова («стрижнева») загальноосвітня частина орієнтовно складається з таких дисциплін (курсів): математика, загальна психологія, педагогіка, макроекономіка, охорона навколишнього середовища, вступ до письмової англійської мови (початковий або середній рівень), розмовна англійська мова, література (американська та зарубіжна), історія, образотворче мистецтво, основи права, етика, культури світу та їхня взаємодія, іноземна мова, теологія, релігії світу, комунікація, фізична культура, здоровий спосіб життя та культура тіла, активний курс занять спортом.

Під час навчання бакалаврів ділового профілю у ВНЗ США спостерігаються тісний зв'язок навчання з реаліями життя, спрямованість на формування фахівця визначеного (подекуди вузького) профілю, оволодіння досвідом майбутньої професії впродовж навчання, використання активних методів навчання та новітніх інформаційних технологій.

Ще більша увага в США приділяється магістерській підготовці. При підготовці магістрів менеджменту (The Master's Degree) акцент робиться на набутті студентами спеціалізованих практичних знань, необхідних для професійної діяльності. Готуючи науковців і практиків вищого рівня, американці зміцнюють інтелектуальний потенціал своєї нації, інвестуючи через наукову підготовку кадрів гроші в економіку США.

Основною в системі освіти керівних кадрів є програма МВА. Це програма професійної вищої освіти, що забезпечує можливість одержати ступінь Магістра ділового адміністрування. Її спрямовано на формування навичок висококваліфікованого менеджера, який володіє широкими та універсальними знаннями з управління. За змістом навчального матеріалу виділяють звичайні

програми (General MBA) підготовки менеджерів широкого профілю та програми MBA за спеціалізацією. Ядро програми MBA становлять 8-12 базових курсів з менеджменту, маркетингу тощо. Їх доповнюють вибіркові курси. Частину курсів спрямовано на розвиток практичних управлінських навичок, наприклад, ведення переговорів, організація і проведення презентацій. Програма підготовки магістра з управління, розвиваючи особисті навички студентів і водночас поглиблюючи їхні знання в галузі управління, дає змогу розширити перспективи майбутньої кар'єри, виявити професійний потенціал. Одержання MBA дає змогу не тільки усунути недоліки освіти, а й значно пришвидшити кар'єрне зростання, або змінити профіль своєї діяльності [2; 3].

Навчання за магістерськими програмами вимагає від студентів і здобувачів наукового ступеня магістра високої самовіддачі, відмінних знань, організованості та напруженої самостійної роботи. Диплом і ступінь магістра можуть одержати тільки ті, хто під час навчання не мав жодної задовільної оцінки (інакше видається тільки довідка про участь у магістерській програмі), виконав, презентував та успішно захистив випускню магістерську роботу, керівниками й опонентами якої мають бути визнані науковці й педагоги, видатні підприємці-практики і представники громадськості.

Література:

1. Кунц Г., Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. Пер. с англ. М.: Прогресс, 1991. 372 с.
2. Danos P. Changing with the times. Business education must transform in response to global business needs. Business India. 2010, October 4-17. P. 128–140.
3. Gale G. Governance in the Twenty-First-Century University: Approaches to Effective Leadership and Strategic Management. ASHE-ERIC Higher Education Report. V. 30. №1. 2003. P. 154–158.

СТИЛЬ КЕРІВНИЦТВА І ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Козубовська І.В.,
доктор пед наук, професор,
Розлуцька Г.М.,
доктор пед. наук, професор
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»*

На сучасному етапі розвитку суспільства перед вітчизняними дошкільними навчальними закладами постали нові завдання, зумовлені входженням України до міжнародного освітнього простору, переходом суспільства на якісно новий рівень, які відображені в державних документах (Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти та ін). Серед них чільне місце посідають завдання вдосконалення управління в сфері освіти. У програмі «Освіта» визначено магістральну лінію управління – забезпечення оптимальних умов функціонування освітньої галузі, створення системного механізму її саморегуляції на загально національному, регіональному, місцевому рівнях та у навчально-виховних і наукових установах освіти, формування ринку освітніх послуг, забезпечення реалізації стратегічних завдань реформування освіти. Демократизація освіти передбачає демократизацію управлінської діяльності її керівників, формування демократичного стилю управління, наявність та ефективність функціонування колегіальних органів, продуктивного співробітництва.

Ефективність діяльності організації, в тому числі дошкільного навчального закладу, залежить від багатьох факторів, зокрема, особистісно-професійних властивостей керівника, стилю керівництва.

Аналіз наукової літератури (Л.Васильченко, В.Москаленко, Ф.Хміль) засвідчує, що існують певні загальні вимоги до особи керівника незалежно від сфери діяльності: профільна вища освіта освітньо-кваліфікаційного рівня

«магістр»; загальні знання в сфері управління організацією; володіння навичками адміністрування і підприємництва, ринковим мисленням і поведінкою, здатність до ініціативи, уміння розподіляти ресурси організації; прийняття обґрунтованих і компетентних рішень на основі погодження з підлеглими керівниками і працівниками та розподіл їхньої участі у реалізації цих рішень; наявність практичного досвіду і знань щодо аналізу ситуації в конкретній галузі, де працює дана організація; уміння аналізувати діяльність конкурентів; уміння передбачати тенденції розвитку, особливості попиту, заходи державного регулювання економіки у своїй країні і за рубежом.

У відповідності з цим можна виокремити певні психологічні властивості й уміння, характерні для керівників в галузі дошкільної освіти :

Діагностичні: на основі різноманітних даних щодо розвитку окремих установ освіти, людей і факторів, які на нього впливають, встановлювати та об'єктивно оцінювати вихідний рівень освіти в масштабах своєї компетенції (окремого закладу, району, області, країни).

Прогностичні: передбачати тенденції подальшого розвитку освіти (конкретного дошкільного закладу), факторів, які на нього впливають.

Проектувальні: конкретизувати зміст майбутньої діяльності (власної і колективу, керівництво яким забезпечується).

Організаторські: усвідомлювати завдання і зміст роботи, яку треба виконати, реалізувати заплановані завдання в освітній діяльності.

Комунікативні: встановлювати доброзичливі і продуктивні стосунки з усіма, хто має відношення до виконання завдань, досягнення мети діяльності.

Мотиваційні: стимулювати діяльність людей, формувати позитивні спонукання до роботи.

Емоційно-вольові: формувати та підтримувати в людях високий емоційний тонус, впевненість у досягненні мети.

Оцінювальні: об'єктивно оцінювати ступінь досягнення мети управління, виконання управлінських рішень, якість роботи колективу, окремих виконавців, аналізувати причини успішного і неуспішного виконання завдань.

Гностичні: бути компетентним в питаннях управління освітою, мати широкий науковий і культурний світогляд.

Мовні: добре володіти комунікативними усними і письмовими вміннями, вміннями ділового професійного спілкування.

Моральні: загальний високий рівень морального розвитку (відповідальність, почутті гідності, поваги до самого себе та інших людей, чесність, принциповість, дисциплінованість, скромність та ін.), позитивне ставлення до педагогічної професії і управлінської діяльності в галузі освіти.

Фізичні і фізіологічні (хороший стан здоров'я, висока працездатність, здатність нервової системи адаптуватися до напруженої роботи).

Важливе значення в діяльності дошкільного закладу має стиль керівництва, який розглядаємо як індивідуально-типологічні особливості цілісної, відносно стійкої системи способів, методів, прийомів впливу керівника на колектив з метою ефективного і якісного виконання виробничих завдань.

Існує кілька класифікацій стилів керівництва і керівників, які пропонуються вченими (Н.Джеймс, Є.Кузьмін, Л.Кудряшов, У.Шмідт та ін..) [1; 2], проте найбільш поширеним сьогодні є поділ стилів керівництва на : авторитарний, демократичний і ліберальний. Ці стилі виокремлені на основі рівня зосередженості у керівника функцій керівництва і участі його і колективу у прийнятті рішень. Всі вони характерні і для педагогічного менеджменту. Авторитарний стиль керівництва передбачає жорстке керівництво. Це – накази, інструкції, розпорядження, які не підлягають обговоренню і узгодженню, а повинні чітко і неухильно виконуватися. Керівник авторитарного стилю визначає всю діяльність колективу, прописує всі технічні прийоми і дії. Для цього стилю характерна чітка постановка мети діяльності, енергійна форма розпоряджень і наказів, нетерпимість до всього, що не відповідає думці керівника. Члени колективу перебувають у стані невизначеності, вони ознайомлені тільки з частковими завданнями. Контакти в колективі зведені до мінімуму, в основному здійснюються за посередництва керівника.

Інший стиль керівництва – демократичний, при якому колектив в тій чи

іншій мірі долучається до організації діяльності. Керівник дозволяє членам колективу брати участь у визначенні змісту і завдань діяльності, розвиває відносини між підлеглими з метою уникнення внутрішньої напруги в колективі, створює атмосферу ділового співробітництва. Всі члени колективу в основному ознайомлені з завданнями і етапами діяльності, їм може бути запропоновано кілька способів досягнення мети, в тому числі враховуються пропозиції рядових членів колективу. Керівник проявляє об'єктивність в оцінці досягнень підлеглих. Дуже вдало характеризують позицію такого керівника в колективі : «перший серед рівних». Його влада необхідна для організації діяльності колективу, раціонального виконання виробничих завдань, але не базується на наказах, розпорядженнях, покараннях. Керівник є доступним для підлеглих, які охоче спілкуються з ним. Надання підлеглим достатньої свободи та ініціативності сприяє формуванню у них соціально зрілої поведінки.

Ліберальний стиль керівництва передбачає мінімум розпоряджень, наказів, інструкцій керівника. Він зазвичай надає необмежену свободу колективу і втручається в організацію діяльності колективу тільки в разі необхідності, особливо, якщо його попросять це зробити. Навіть у цих випадках керівник обмежується порадами, а не наказами чи розпорядженнями. Дуже рідко підлеглим робляться зауваження, чи застосовуються якісь заходи покарання.

Слід підкреслити, що в класичному вигляді, стилі керівництва проявляються не завжди. Іноді має місце так званий змішаний стиль керівництва (наприклад, демократично-ліберальний).

Вченими виявлено, що найбільш оптимальним є демократичний стиль керівництва, при якому соціально-психологічний клімат в колективі і трудові показники в переважній більшості випадків є досить високими. Водночас не можна не погодитися з думкою тих науковців (А.Петровський, В.Шпалинський та ін.), які вважають, що для груп різного рівня розвитку вимагаються різні стилі керівництва. Так, для високо організованого колективу, де кожний знає свої функції і усвідомлює необхідність їх добросовісного виконання, ефективним буде, безумовно, демократичний стиль керівництва. Для

неорганізованої дифузної групи, яка не готова до самоорганізації і самоуправління, цей стиль керівництва буде малоефективним. В таких випадках переваги має авторитарний стиль. Дуже рідко в управлінні ефективним є ліберальний стиль.

Узагальнюючи все вищесказане, можна зробити висновок : Керівник демократичного стилю надає підлеглим змогу виявити ініціативу, включає їх у процес розробки рішень, стимулює самоконтроль; широко залучає до керівництва підлеглих, делегує їм частину повноважень; розвиває гласність у колективі, що робить реальною участь кожного працівника в управлінні; намагається оцінювати діяльність та особистість підлеглих більш об'єктивно, справедливо з точки зору їх внеску у загальну справу; в управлінській діяльності демократа переважають соціально-педагогічні методи (порада, прохання, особистий приклад, рекомендації, заохочення); демократ ставиться до підлеглих з повагою, з врахуванням почуття власної гідності людей, у спілкуванні з підлеглими дотримується правил етики службових стосунків.

Все це засвідчує безперечну ефективність демократичного стилю керівництва в системі освіти загалом і дошкільних закладах зокрема. В таких закладах панує доброзичлива спокійна атмосфера, бажання працювати, рідко мають місце конфлікти, менша плинність кадрів.

Література:

1. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К. : Академвидав, 2007. 576 с.
2. Кулініч І.О. Психологія управління. К.: Знання, 2011. 415 с.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В США

Козубовський М.Р., Шароді Ю.В.

аспіранти кафедри загальної педагогіки

та педагогіки вищої школи

ДВНЗ «Ужгородський національний

університет»

В США важливе значення надається підготовці педагогічних кадрів, які працюють вчителями в закладах освіти, керівниками гуртків і секцій в позашкільній освіті, вихователями в спеціальних закладах для проблемних дітей, вожатими в літніх заміських таборах тощо.

Характеризуючи особливості підготовки фахівців педагогічної сфери у закладах вищої освіти США, перш за все, слід звернути увагу на поєднання чотирьох підходів, розроблених американськими вченими: педагогічного, змістового, методичного, дефініційного. Педагогічний підхід полягає в обов'язковій безпосередній участі студентів у самому процесі викладання, так званому активному навчанні, яке не тільки руйнує бар'єр між викладачем і студентами, а й сприяє та спонукає студентів до формування свого власного ставлення до проблеми, що розглядається, з використанням набутих раніше знань. Сутністю змістового аспекту навчання є використання таких моделей, які не лише відтворюють виключно соціально-педагогічні проблеми сучасного життя, а й зображають їхній зв'язок із політичними та соціальними подіями, що є невід'ємною частиною проблеми. Це дає можливість підготувати студентів до комплексного вивчення важливої соціально-педагогічної проблеми. Методичний підхід полягає в поєднанні ознайомлення студентів із реаліями суспільного життя, соціально-педагогічної роботи і навчання їх методам аналізу та інтерпретації соціально-педагогічних явищ. В рамках цього підходу наголошується також на доцільності поєднання викладання соціально-педагогічних дисциплін з висвітленням соціальних, політичних і культурних чинників, завдяки чому

розширюються світогляд студентів, їх політично-соціальна компетентність. Дефініційний підхід викладання пов'язаний насамперед із визначенням (дефініцією) власне педагогічної діяльності, її місця в суспільному житті [1; 2].

Американська вища школа у підготовці фахівців, в тому числі педагогів, використовує найрізноманітніші технології, форми і методи.

Особливо поширеними є технології інтерактивного навчання, які передбачають активну взаємодію всіх учасників навчально-виховного процесу. Основу інтерактивного навчання становить активізація пізнавальної діяльності студентів шляхом спілкування між собою, з викладачем, між групами з метою вирішення спільної проблеми. Інтерактивні технології сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, реалізації ідей співробітництва викладачів і студентів, формуванню навичок комунікативної взаємодії, підвищують мотивацію до навчання. Використання інтерактивних технологій дає змогу : творчо підходити до засвоєння інформації; навчитись формулювати власну думку і правильно виражати її, відстоювати свої позиції, дискутувати; моделювати різні соціальні ситуації і збагачувати свій соціальний досвід через включення в них; навчитися слухати інших, поважати альтернативну думку, прагнути до діалогу; вчитись формувати конструктивні відносини в групі, уникати конфліктів, шукати компромісу; знаходити оптимальне вирішення проблеми в процесі колективної взаємодії тощо. Найчастіше використовуються інтерактивні технології у формі рольових і ділових ігор.

Слід підкреслити, що ігрові методи мають важливе значення як у формуванні професійних умінь, так і в формуванні самої особистості майбутнього фахівця, його професійної спрямованості. У грі відтворюються соціальні відносини між людьми, зокрема, вчителем і учнями. Гра є соціальною за своєю природою, а її зміст визначається відносинами між людьми в їх професійній діяльності, яка імітується в грі.

Гра нейтралізує протиріччя між навчальною і майбутньою професійною діяльністю, забезпечує не тільки теоретичне, але й практичне мислення, формує особистісні властивості і професійні здібності.

Ігри поділяються на рольові та ділові, хоч занадто суттєвої різниці між ними немає, вони дуже тісно зв'язані. Рольова гра передбачає копіювання дійсності в її найбільш суттєвих аспектах в умовах штучного середовища. Ігрова роль допомагає відтворювати багатогранні людські відносини. Власне рольова гра передбачає наявність конкретних рольових приписів (інструкцій, вказівок, рекомендацій). Ділові ігри дозволяють акцентувати увагу в навчанні на предметному і соціальному контексті майбутньої професійної діяльності і тим самим змодельовати властиві їй особистісно-професійні відносини. Тематика ділових ігор повинна відображати ключові моменти майбутньої професійної діяльності. Ділові ігри дозволяють формувати у майбутніх педагогів : готовність діяти; передавати і отримувати інформацію; брати на себе комунікативну ініціативу; переводити конфліктну ситуацію у продуктивний діалог; уміння дослухатися до думки інших; уміння розпізнавати емоційні стани учасників гри і адекватно використати це в процесі ділової взаємодії.

Ділові ігри можуть мати різну цільову спрямованість : навчальні ігри – переслідують мету ефективного засвоєння знань, розвитку професійних умінь і навичок; рефлексивні ігри – спрямовані на психологічний розвиток особистості, уникнення стереотипів, навчання аналізу людських відносин, груповій взаємодії на принципах співробітництва; пошуково-апробаційні ігри – призначені для розвитку творчого потенціалу, організації розумової діяльності, спрямованої на пошук, розробку і випробування в режимі гри нових ідей для вирішення психологічних, соціально-економічних, управлінських проблем; дидактичні ігри – розвивають репродуктивне і творче мислення, адаптивні властивості і здібності ; імітаційні ігри – розвивають комунікативні здібності, творче мислення.

Надзвичайно популярною у професійній підготовці педагогів є кейс-технологія [3]. Часто вживаються також терміни кейс-метод, або метод вивчення конкретних ситуацій (МКС). Цей метод дає змогу через колективну творчу дискусію на прикладі конкретної і абсолютно реальної ситуації, що містить оригінальний практичний досвід, сформувані цілком конкретні вміння і практичні навички.

У найбільш загальному вигляді метод конкретних ситуацій представляє опис дійсних ситуацій, подій, що мали місце в навчально-виховному процесі в словах, цифрах і образах. Це може бути фіксація динаміки процесу в певних часових межах, що ставить студента перед вибором шляхів вирішення проблем і подальших дій. Студенти аналізують і обговорюють реальні педагогічні ситуації. Вони ставлять себе на місце вчителів, вихователів, описаних в ситуації, аналізують різні складові проблеми і рекомендують можливі варіанти її вирішення. Навчальні завдання містять той же об'єм незавершеної інформації, який був доступний педагогам в реальному перебігу проблемної ситуації. Очікується, що після вивчення ситуації студент прийде до власного висновку, а після обговорення конкретних ситуацій в групі внесе до нього необхідні зміни. Конкретні ситуації та їх обговорення в аудиторії дають можливість ознайомлення з численними підходами до вирішення проблеми з позицій різного знання справи, досвіду, спостережень відносно розглянутої проблеми. Вирішення конкретних ситуацій зазвичай вимагає знань з багатьох дисциплін, передбачає міждисциплінарний підхід до змісту освіти, надаючи можливість як в цілому, так і вибірково активно обговорювати широке коло проблем.

Література:

1. Gleitman G. The process of the activation of the education in Universities / G. Gleitman, J. Y. Herring-Smith. New York: Longmann & Sons, 2007. 242 p.
2. Marsh C., Willis G. Curriculum: Alternative Approaches. Ongoing Issues. New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs. 1995. 380 p.
3. Benseman J., Comings J. Case Study: United States. N.J.: OESD Publishing, 2008. 134 p.

МОДЕЛЬ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗДОБУТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Косенко Ю.П.,

вчитель української мови та літератури

Пархоменко І.В.,

вчитель інформатики

Харківської гімназії №65

м.Харків, Україна

Жодна держава не буде гармонійно розвиватися, якщо її громадяни не мають змоги задовольняти свої базові потреби, актуалізувати ймовірні можливості та реалізовувати їх у житті.

На сучасному етапі переформатування суспільства за включення інклюзії в освіті відбуваються зміни, що мають потужний вплив на життєві орієнтири як власне дітей з особливими потребами, так і на колективи й особистості, в оточення яких вриваються змінені форми життєдіяльності, підходів до вирішення поточних буденних проблем, системи цінностей.

Найнагальнішою вимогою освітньої системи сьогодні є забезпечення психічного, морального, духовного, фізичного здоров'я дитини, тому особливого значення набуває впровадження ідей інклюзивного навчання.

Метою інклюзивної освіти є сприяння в опануванні мистецтвом життєтворчості, самопобудови, самореалізації – своєрідної самопомоги у продуктивному подоланні перешкод, поверненні на тимчасово втрачену траєкторію життєвого шляху.

Інноваційна методологія інклюзивної освіти заснована на принципах дитиноцентризму, що передбачає вигранування здібностей кожної особистості з особливими потребами, створення умов для їх продуктивного розвитку та самореалізації в житті.

Серед основних завдань актуалізуються виявлення та психолого-педагогічне вивчення, оцінка складнощів та можливостей розвитку дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, мають ознаки ризику виникнення

труднощів пізнавальної діяльності. Чільне місце посідає підготовка висновків, рекомендацій щодо розвитку, змісту, форм і методів навчання з урахуванням властивостей навчально-пізнавальної діяльності такої дитини, а також учнівських колективів, у яких діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, налагоджувати й підтримувати товариські стосунки. Необхідним є навчання співіснуванню та співробітництву, а також співчуттю іншим.

Найважливішими напрямками розвитку інклюзивної освіти є створення інноваційних розвивальних середовищ і системи психолого-педагогічної підтримки інклюзивної освіти, спрямованих на життєтворчість особистості, модель якої подана на рис. 1

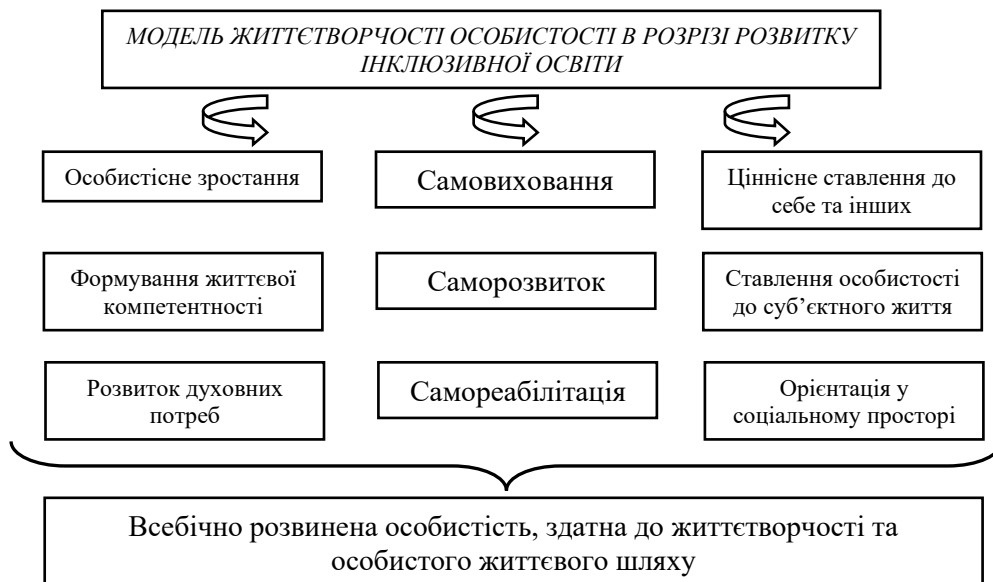

Рис.1 Модель життєтворчості особистості

Розвинена цілісна, ієрархічна, динамічна система компетенцій надасть змогу дитині у майбутньому свідомо і творчо визначати та реалізовувати особисте життя, розвивати свою індивідуальність, розбудовувати життєвий ціннісний простір, вирішувати складні життєві завдання, набувати і виконувати соціальні ролі, заклавши успішність розвитку всієї життєвої компетентності, ефективність життєдіяльності особистості. Умови, за яких становлення особистості як автора себе і свого життєвого проекту, а не суб'єкта життєдіяльності, - один із найпереконливіших очікуваних результатів даної моделі.

Таким чином, освітній заклад покликаний попередити дитину про небезпеки життя, допомогти учасникам освітнього простору опанувати способами

психологічної корекції стану людини, вміннями знімати емоційне напруження, повертати людині внутрішню гармонію та рівновагу, побудованими на парадигмі життєтворчості.

Література:

1. Блакитна Т. Управління Миколаївською ЗОШ № 57 - школою життєтворчості. Освіта і управління. 2004. № 1. С.165-168.
2. Доні Л. Життєва компетентність та життєтворчі компетенції особистості. Завуч (Шкільний світ). 2009. № 34 (400). С.22-26.
3. Листопадова Л. Педагогіка життєтворчості як шлях до вирішення проблем соціальної адаптації й розвитку дітей, підлітків і молоді в сучасних умовах. Директор школи, ліцею, гімназії. 2007. № 5. С.78-84.
4. Олейничук І. Технологія життєтворчості - інноваційна основа шкільного життя. Школа (Шкільний світ). 2008. № 7 (31). С.5-11.
5. Сушко С. Школа життєтворчості. Директор школи (Шкільний світ). 2009. № 5 (533). С.27-29.
6. Черемних К. Особистісне ототожнення як механізм самоздійснення й життєтворчості. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С.80-86.

УДК: 37.041:378.126

Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Костенко Тетяна Володимирівна,
Костенко Валентин Валерійович**
викладачі ВП НУБіП України
«Немішаївський агротехнічний коледж»,
сmt.Немішаєве, Україна

Питання професійної майстерності завжди актуальне і викликає постійний інтерес педагогічних працівників, які прагнуть удосконалення своїх професійних здібностей, виховання та розвитку людини. Професіоналізм науковці трактують

як уміння педагога розрізняти і формулювати педагогічні задачі, вдало застосовувати методологію і методи для прогнозування і розв'язання педагогічних ситуацій; визначають як індикатор якості підготовки фахівця до виконання професійних обов'язків, враховуючи не лише інтелектуальний, а й творчий потенціал.

Сучасним закладам освіти потрібен, по-перше, викладач-професіонал, який є творчою особистістю, здатною до самонавчання упродовж життя, самовдосконалення й саморозвитку; по-друге, викладач-дослідник, який постійно шукає, аналізує, апробує найраціональніші шляхи, умови, методи, засоби, форми високоефективного вирішення конкретних завдань виховання, освіти і навчання. У зв'язку з цим особливої важливості набувають показники професійної готовності викладача до педагогічної діяльності, серед яких: самоз'ясування викладачем своїх дій, самореалізація на основі внутрішньої професійної мотивації; неперервний пошук альтернатив в існуючій практиці освіти і виховання; спільне зі студентом осмислення елементів змісту навчання; внесення авторських елементів у процес навчання і виховання; рефлексія своєї особистісної і професійної поведінки; прийняття або відхилення форм діяльності та спілкування з позиції свого педагогічного ідеалу; орієнтація на діалог у процесі навчальної діяльності, удосконалення рівня професійної майстерності.

Сьогодні суспільна свідомість інтенсивно намагається заглянути за обрії розвитку людського буття й оцінити перспективи виживання людства, підготувавшись до необхідних трансформацій соціального ладу, технологічного укладу, професійної сфери діяльності людей і самої людини як виду *homo sapiens*. Тому, щоб бути професіоналом у своїй справі, студент повинен навчитись, а викладач навчити. Так, поза всякими сумнівами, повинні бути ретельно проаналізовані: цілі професійної освіти з урахуванням наукового прогнозування швидкості відмирання старих і появи нових професій; *зміст* професійної освіти, який має відбиваю зміст професійної діяльності як існуючих, так і перспективних професій; технології професійного навчання й професійного виховання, заснованих на принципах: адаптивності; цифровізації; дуальності; урахування індивідуальних психофізіологічних особливостей; мінімізації витрат часу; об'єктивності

педагогічного контролю; результат професійної освіти в частині способів його оцінювання, що припускають інноваційні методи, засоби й форми діагностики; викладачі в частині відповідності їх компетентності цілям професійної освіти й можливості управління всіма іншими компонентами педагогічної системи в її прогностичному розумінні; студенти (учні, слухачі) , професійний відбір яких повинен здійснюватися на основі науково обґрунтованих моделей особистості й діяльності майбутніх фахівців із застосуванням високоефективних методик, що з високим ступенем вірогідності встановлюють відповідність індивідуальних психофізіологічних особливостей абітурієнтів тим специфічним вимогам, що виставляє до них майбутня професія.

Усі ці завдання вимагають чіткого прогностичного розуміння основних тенденцій розвитку професійної освіти в стрімкому, багато в чому суперечливому ХХІ столітті, столітті небувалого інформаційно-технологічного прогресу.

Важливим компонентом для викладача є його педагогічна майстерність як найвищий рівень педагогічної діяльності, як вияв творчої активності особистості педагога. Виділяють рівні педагогічної майстерності: перший рівень – професіоналізм, другий – власне педагогічна майстерність, третій – педагогічне новаторство.

Педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому рівні викладача, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Педагогічна майстерність розглядається як вияв власного «Я» у професії. Педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. Структуру педагогічної майстерності складають наступні елементи: педагогічна спрямованість особистості педагога; професійне знання; здібності до педагогічної діяльності; динамічні здібності; емоційно-почуттєві здібності; оптимістичне прогнозування; педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача, що ґрунтується на умінні володіти собою та умінні співпрацювати з кожним студентом і всією групою у процесі вирішення педагогічних завдань. До змісту педагогічної майстерності викладача відносять: знання, уміння, навички, особисті якості, педагогічну техніку, педагогічний такт.

Педагогічна майстерність – це висока культура різнопланової діяльності викладача, наділеного якостями творчої особистості, що дозволяє вирішувати всі питання навчально-виховної роботи, враховуючи індивідуальні та психологічні особливості. Її основними складовими компонентами є: професійна компетентність, особисті якості, педагогічне спілкування, педагогічний такт, педагогічна творчість.

Складні функції сучасної освіти підвищують вимоги до педагога як професіоналу, який з джерела інформації перетворюється в менеджера, організатора освітнього процесу. Педагог повинен викладати навчальні дисципліни з урахуванням найновіших досягнень науки та техніки, логічно, послідовно, формувати творче, аналітичне мислення, розвивати в студентів прагнення пізнавати світ обраної професії, потребу й уміння самостійно поповнювати знання, здійснювати дослідницькі пошуки. Професійна майстерність вимірюється новими показниками, найголовнішими з яких є здатність до саморозвитку, усвідомлення своєї соціальної відповідальності перед суспільством.

Викладачі, працюючи над підвищенням рівня професійної майстерності, повинні вдосконалювати свої знання з педагогіки і психології, постійно знайомитись із статтями з науково-методичних збірників, з новинками педагогічної преси, нормативно-правовими актами про освіту, характерними рисами сучасного стану розвитку педагогічної науки.

Головною умовою й суб'єктом відтворення фахівців нової формації є наявність і перспективна підготовка професійно-педагогічних кадрів, для яких власними переконаннями стануть ідеї гуманного професіоналізму, і яких самих можна буде вважати моральними професіоналами.

Останнім часом в Україні спостерігається інноваційний розвиток освіти, що супроводжується інтеграцією науковоосвітнього потенціалу. Під інноваційним розвитком освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи.

Отже, щоб бути майстром необхідно володіти особистісною професійною неповторністю та унікальністю, власним стилем діяльності, концептуальністю професійного мислення. Педагогічна майстерність є індивідуальним внеском у педагогічну культуру суспільства, і лише повне усвідомлення механізмів видів діяльності уможливорює передачу майстерності іншим.

Література:

1. Гузій Н. В. Категорія професіоналізму в теорії і практиці підготовки майбутнього педагога: автореферат, дис. доктора пед. наук: 13.00.04. – Київ, 2007. – 45 с.
2. Гудзик Р. Інноваційні підходи до організації освітнього процесу – запорука якісної підготовки фахівців // Навчально-методичний журнал «Освіта. Технікуми. Коледжі». – Випуск 3, 4(41), – 2016. – С.4-7.
3. Хименець В. В. Інновації в сучасній школі / В.В. Хименець. – Ужгород : Вид-во ЗППО, 2004. – 168 с.
4. Хименець В. В. Інновація освітньої діяльності / В.В. Хименець. – Ужгород : Вид-во ЗППО, 2007. – 364 с.
5. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с.
6. Богомолов С. И. Инженер XXI века – самая гуманная специальность на Земле (Проблемы гуманизации инженерного образования) : метод. пособие / С.И. Богомолов, Л. С. Даниленко // Политехник. – 1995. — № 12. – С. 3.

ПОНЯТТЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

*Лативнова А.А.,
студентка факультету ГТІ
Криворізького державного
педагогічного університету
м. Кривий Ріг, Україна*

Актуальність теми. Одним з провідних завдань шкільної історичної освіти в Україні є формування в учнів почуття власної гідності, поваги до прав людини, гуманістичних традицій та загальнолюдських цінностей, здатності формувати власну етичну позицію та дотримуватися правил соціально відповідальної поведінки. У Державному стандарті також зазначається, що метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору, самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності [4].

У шкільній освіті окрему увагу звертають на формування світогляду, моральності, гуманності учня що є складовими аксіологічної компетентності, яку виділяють серед окремих принципів зокрема шкільної історичної освіти [8].

Метою статті є аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду проблеми визначення поняття аксіологічної компетентності за для її ефективного формування засобами шкільної історичної освіти.

Виклад основного матеріалу.

Формування аксіологічних компетентностей цілком залежить від навколишнього середовища, близького оточення і взагалі усвідомленій поведінці людини у соціальному просторі. Процеси моральних змін у суспільстві розглядав С.Хайтун, який говорив про те, що основи цих змін криються у

зародженні постіндустріального суспільства, у якому людина стає кращою [24]. Х. Зандкюлер визначав, що у постіндустріальному суспільстві з'являються компромісні й опосередковані, консенсусні рішення щодо моральності через публічні дискусії, критику, обговорення, які набувають легітимності через деякий час і знаходять своє відображення у праві [19].

Проблемами моральності, цінностям та моральної соціалізації дитини переймалися західні психологи у ХХ столітті, які намагалися виділити пріоритетні стадії соціалізації дитини, презентуючи їх у різних моделях [19]. Першим з таких науковців був Ж. Піаже, який поділив процес розвитку моральної свідомості дитини на дві стадії: мораль примусу і мораль кооперації [12].

Проблемі моральних цінностей і орієнтацій присвячена низка досліджень з психології. О. Удич визначала ціннісні орієнтації важливим та динамічним компонентом структури особистості, який зумовлює мотиваційно-регулятивну систему її життєдіяльності [20]. І. Федух у своїй праці намагався проаналізувати і систематизувати сучасні наукові уявлення про ціннісні орієнтації особистості, адже, як він зазначав, досить часто дослідники не розрізняють поняття цінностей і ціннісних орієнтацій, що не є досить коректним. Під цінностями він вважав, узагальнені уявлення, які виступають у якості загальних ідеалів, стереотипів суспільної та індивідуальної свідомості, що функціонують як ідеальні критерії оцінки й орієнтації особистості а суспільства, під ціннісними орієнтаціями – відображення у свідомості людини цінностей, які визнаються ними як стратегічні життєві цілі та загальні світоглядні орієнтири, що формуються на базі співвіднесення особистісного досвіду з поширеними у соціумі зразками культури [21].

У своєму дослідженні О. Жирун прийшов до висновку, що моральна свідомість, як сформоване відношення до певної поведінки, діяльності, професії виявляється у наявності сформованої і зв'язної системи мотивів, особистісних змістів і цілей, яка повинна постійно розвиватися [5]. Розглядаючи структурні компоненти ціннісних орієнтацій через психологічний аналіз Ю. Шайгородський, свідчив, що кожен із них визначається лише через застосування певних функціональних

обмежень і, одночасно, взаємовідносин з іншими компонентами структури [25].

Також цією проблемою займаються багато методистів, які розглядають аксіологічну компетентність в різноманітних площинах та пропонують свої методи її реалізації та впровадження на практиці у шкільному навчальному процесі. Серед відомих науковців, які розробляли дану проблему, можемо назвати К. Баханова, який досліджував аксіологічну компетентність у контексті особистісно орієнтованого навчання [1], Т. Смагіну, яка у власних дослідженнях орієнтувалася на конструювання предметних компетентностей під час викладання суспільнознавчих дисциплін. Проблемою цінностей як складовою аксіологічної компетентності займалися такі відомі дослідники, як О. Пометун [13], Г. Фрейман [23], Ю. Малієнко [9] та ін.

У навчальній програмі з історії для 5 – 9 класів аксіологічна компетентність зазначена як уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям [11].

Якщо підходити до визначення аксіологічної компетентності, то можемо побачити, що кожен науковець подає своє розуміння та бачення, і всі ці думки доповнюють одне одну, адже складові ціннісного світу не можуть мати конкретного визначення через те, що мають під собою розуміння внутрішнім світом людини явищ, які відбуваються навколо людини і намагання їх оцінити та взяти собі за зразок поведінки, спираючись на власне світосприйняття. Тому завданням освітян є формування аксіологічної компетентності у дітей вже на початку формування їх як особистостей, а це можливо лише тоді, коли ми розуміємо, що ми бачимо під розумінням цього поняття і, що бажаємо виховати у дитині.

За А. Федченяком аксіологія – це філософське вчення про природу цінностей, їх місце в реальності та структурі ціннісного світу [22], тому щоб осягнути для нас цінності подій та персонажів в історії, ми повинні усвідомлювати, чим ми вдячні минулим епохам і бути відповідальними щодо передання цього досвіду наступному поколінню, а не просто визначати передумови, причини подій та до яких наслідків це привело.

На думку О. Удада особистісний аспект аксіологічного підходу передбачає формування загальнолюдських моральних цінностей та вироблення особистісної системи оцінювання подій, явищ, історичних діячів. До цієї думки долучається Ю. Малієнко і додає, що ціннісний аспект гармонізує навчальний та виховний процеси на уроках, тому що у процесі отримання знання про певну епоху відбувається взаємодія із виховним процесом, учні долучаються до розуміння цінностей і перетворення їх на власні переконання [9]. Під аксіологічною компетентністю О. Пометун розглядала вміння формулювати версії та оцінки історичного руху й розвитку [14]. К. Баханов наголошував на тому, що компетентність характеризується комплексом складних умінь, що ґрунтуються на знаннях, цінностях, закріплених досвідом [1].

Спираючись на праці вищезгаданих дослідників, ми можемо виокремити такі складові ціннісних орієнтацій: 1) почуття громадянськості; 2) патріотизм; 3) вшановування історичної пам'яті; 4) комунікабельність; 5) моральність.

Висновок. Аналізуючи погляди науковців на поняття аксіологічної компетентності, можна зазначити, що всі вони схожі між собою за суттю. Підсумовуючи можемо сказати, що аксіологічна компетентність – це знання про загальнолюдські цінності, цінності окремих суспільств, народів, соціальних груп, формування якої дає можливість школярам, передусім, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям, щоб розумітися на співвіднесенні особистісного досвіду з поширеними у соціумі зразками культури.

Література:

1. Баханов К. О. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії / К. О. Баханов. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – С.72.
2. Вакуленко М.В. Види інновацій в освіті та їх класифікації педагогічні науки / М.В. Вакуленко // Педагогічні науки. - 2010. - №4. - С. 40-52.
3. Вовиченко Р.П. Теоретичні аспекти проблеми формування системи ціннісних орієнтацій/ Р.П. Вдовиченко // Педагогічні науки. - 2018. - №4. - С. 27-33.
4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Терміни та

визначення: ДСТУ 776-10.- [Чинний від 27.08.2010]. – Київ : Держстандарт України, 2010. - 47 с.

5. Жирун О. А. Ціннісні орієнтації як елементи моральної свідомості особистості / О. А. Жирун // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2007. – № 3 (21). – Ч. 1. – С. 117–121.

6.Зандкюлер Х.Й. Демократия, всеобщность права и реальный плюрализм // Вопросы философии. – 1999. - № 2. – С.42.

7. Здравосмыслов А. Г. Потребности, интересы, ценности / А. Г. Здравосмыслов / – М: Политиздат, 1986. – 224 с.

8. Концепція безперервної історичної світи в Україні : проект // Інформаційний збірник міністерства освіти України. - 1995. - № 8. - С. 10 - 24.

9. Малієнко Ю. Формування емоційно-оціночних суджень учнів на уроках всесвітньої історії / Ю. Малієнко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. –2010. – № 34. – С. 108

10. Момов В. Человек. Мораль. Воспитание / В. Момов. – М.: Издательство «Прогресс», 1975. – 166 с.

11.Навчально програма [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Міністерства Освіти і Науки України. – Електрон. дані. – Київ : Міністерство Освіти і Науки України, 2017. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

12.Пиаже Ж. Избранные психологические труды/ Жан Пиаже; [пер. с англ. Н.Г. Алексеева и франц. А.М. Пятигорского, Л.С.Ильинской, В.Ф.Пустарнакова] – М.: Междунар. пед. акад., 1994. – 680 с

13.Пометун О. Дидактичні шляхи формування цінностей учнів у навчанні історії [Електронний ресурс] / О. Пометун. – Режим доступу : http://oiporr.ed-sp.net/component/option,com_metod/metodTask,metodDetails/catid,156/metodId,6-67/Itemid,51/ .

14. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О. Пометун, Г. Фрейман. – К. :Генеза, 2006. – С. 77.

15. Прашко О. В. Формування особистісних цінностей підлітка у процесі розвитку соціальної компетентності / О. В. Прашко // Освіта та розвиток обдарованої особистості. - 2015. - № 4. - С. 9-12
16. Слостенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию / В. А. Слостенин, Г. И. Чижакова. — М. : Академия, 2003. — 192 с.
17. Смагіна Т. Конструювання предметних компетентностей суспільствознавчих навчальних предметів у шкільному навчанні / Т. Смагіна // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Вип. 54. Педагогічні науки. – С. 71–73.
18. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстетической аксиологии /Л. Н. Столович. – М.: Республика, 1994. – 464 с.
19. Сухомлинська О.В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи // Шлях освіти. – 1996. - № 1. – С.24-27;
20. Удич О.М. Ціннісні орієнтації: багатогранність наукових трактувань / О. Удич // Рідна школа. - 2014. - № 11. - С. 26-31.
21. Федух І. С. Визначення змісту поняття «ціннісна орієнтація» у сучасній психологопедагогічній науці/ І. С.Федух // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України – №3. – 2011. – С.2.
22. Федчиняк А. О. Структура аксіологічної компетентності в шкільній історичній освіті. //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. - №1. – с. 191 – 197.
23. Фрейман Г. Формування аксіологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі / Г. Фрейман // Історія в школах України. – 2007. – № 6. – С. 13 - 14.
24. Хайтун С.Д. Постиндустриальная нравственная революция и ее экономическая (кейнсианская) первооснова // Вопросы философии. – 2011. - № 3. – С.24-35.
25. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації учнівської молоді у сфері спілкування/ Ю.Шайгородський// Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. – К.: А.Л.Д., 1996. – С. 201–213.

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Литвінчук Тетяна

студентка 1-А курсу

спеціальності «Початкова освіта»

Н. В. Хомюк

викладач природничих дисциплін,

спеціаліст вищої категорії, старший викладач

Луцький педагогічний коледж

м. Луцьк, Україна

Актуальність теми. Серед сучасних здобувачів освіти в Україні поширюється проблема формування пізнавальної активності для ефективної навчальної діяльності учнів початкових класів, адже вона відіграє важливу роль у саморозвитку і самовдосконаленню. Основним завданням сучасної освіти є спрямування учнів на формування пізнавальної активності до навчання.

Пріоритетним завданням вчителя є розвиток в учнів інтересу та формування пізнавальної активності до навчання, спонукати в дітей бажання вчитися, досягати відповідних цілей.

У статті розкриваються особливості формування пізнавальної активності молодшого школяра в освітньому процесі, описано методи та форми організації освітнього процесу учнів, які зроблять урок ефективнішим та цікавішим і допоможуть розкритися кожній дитині.

Ключові слова: *пізнавальна активність, навчальна діяльність, молодший школяр.*

Мета статті: Розкрити педагогічні умови підвищення активності молодших школярів під час вивчення уроку природознавства, розкрити значення ігрових прийомів на уроці.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні важливим є розкрити потенціал дитини, виявити її здібності, нахилів та інтересів з урахуванням вікових та психологічних особливостей, адже це є пріоритетним напрямком в роботі вчителя в початковій школі. Пізнавальна активність важлива тим, що характеризує розвиток учня, його здібності, ставлення до навчання.

Багато дослідників виділяють молодший шкільний вік як найсприятливіший для здійснення педагогічного управління. Визначаючи особливості активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів, потрібно мати уявлення про особливості пізнавальної діяльності на цьому віковому етапі, тому що кожен вік має свої фізіологічні та психічні особливості. Різні аспекти проблеми формування пізнавальної активності молодших школярів досліджувались багатьма вченими. Так, питання пізнавальної активності та пізнавального інтересу досліджували такі науковці, як Л. Аристова, Н. Бібік, В. Лозова, П. Підкасистий, І. Харламов, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін.

«Активність» означає свідоме, вольове, цілеспрямоване виконання розумової чи фізичної роботи, необхідної для оволодіння знаннями, вміннями, охоплюючи користування ними у подальшій навчальній роботі чи практичній діяльності. Це готовність, здатність і прагнення до енергійного, ініціативного оволодіння знаннями, докладання вольових зусиль. Уроки доцільно будувати так, щоб кожен учень почувався так, ніби він сам здобуває знання, тобто учня слід підвести до розуміння нового матеріалу, а не викладати відразу готову думку.

Пізнавальна активність - це діяльнісний стан особистості, що виражається в наполегливому прагненні до знань, до розумової напруги і прояву вольових зусиль у процесі оволодіння знаннями [2, с. 58].

Ефективним засобом підтримки в учнів інтересу до навчання визначено застосування навчальних ігор. Систематичне та цілеспрямоване включення ігор у навчально-виховний процес початкової школи сприяє поступовому зміщенню в учнів соціальних мотивів до пізнавальних, адже пізнавальні ігри виконують різноманітні функції, зокрема активізують інтерес та увагу дітей, розвивають

пізнавальні здібності, кмітливність, уяву, закріплюють знання, вміння і навички [1]. Таким чином, гра - це не лише розвага і забава, що заповнює дозвілля школярів, але й один з найсерйозніших засобів педагогічного впливу на них. Використання ребусів, кросвордів, анаграм – важливий засіб розвитку інтересу молодших школярів.

Гра - явище багатогранне, вона навчає, розвиває, дає можливість відпочити. Дитинство без гри і поза грою є аномальним. У грі виявляються і розвиваються творчі здібності, уява, фантазія. Сучасна психологія визнає, що гра охоплює всі періоди життя людини. Це - важлива форма її життєдіяльності, а не вікова [2, с. 191]. Гра дає можливість проявити творчу активність, спрямувати зусилля на досягнення мети, привчає до погоджених дій, до відповідальності перед її учасниками. У грі виховується багато волевих якостей: самостійність, наполегливість, самовладання, витримка, воля до перемоги – усе те, без чого не може бути успіху.

Використання ігор у навчанні допомагає формувати пізнавальну активність та активізувати навчальний процес, розвиває спостережливість дітей, увагу, пам'ять, мислення, збуджує інтерес до навчання [4, с. 26].

Великим поштовхом до розвитку пізнавальної активності учнів є робота в парах, робота в групах. При такій формі роботи кожен учень відчуває свою значимість, вчиться висловлювати свої думки, прислухатися до чужої, спільно приходити до певного рішення [3, с. 43].

До групового навчання можна віднести роботу в парах «Ходимо навколо - говоримо навколо», «Ажурна пилка», роботу в малих групах, «Акваріум». До фронтальних інтерактивних методів належать такі, що передбачають одночасну спільну роботу всього класу. Це – обговорення проблеми у загальному колі: «Мікрофон», «Громадські слухання», «Мозковий штурм», «Взаємне навчання» [5, с. 77]. На мою думку, систематичне використання таких видів пізнавальної діяльності дають учням відчуття насолоди від гри, у процесі навчання – висока мотивація та емоційна насиченість.

З метою визначення ефективності впливу ігрових методів на естетичне виховання молодших школярів під час уроку природознавства, було проведено анкетування учнів. На основі даного анкетування можна зробити висновок, що одним з найефективніших є презентації (30%), а також ігри (30%), діти також не залишили без уваги використання ребусів(15%), музичного супроводу(15%) та наочних посібників, зокрема таблиць(10%)

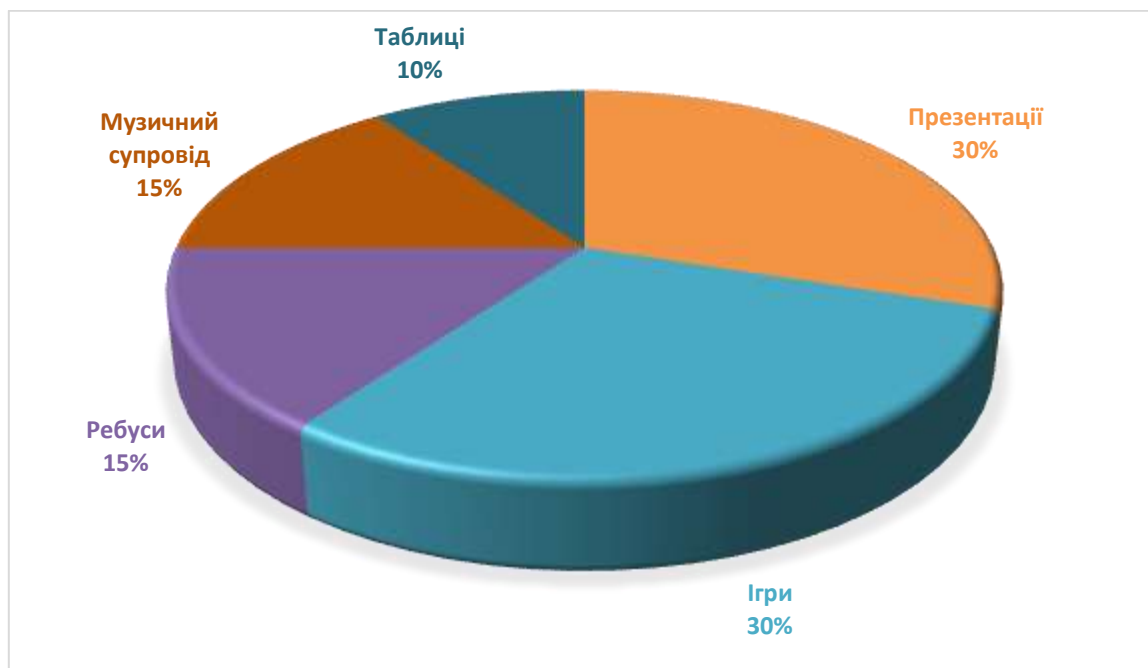

Рис. 1. Результати анкетування

Отже, правильно організований урок, з використанням матеріалу з інших предметів, викликає цікавість і емоційний відклик у кожного учня.

Висновки. Отже, включаючи в освітній процес ігрові елементи, учитель формує пізнавальну активність учнів. Різні види завдань та вправ дають можливість проявити творчу активність, спрямувати зусилля на досягнення мети, до відповідальності перед її учасниками, допомагають активізувати навчальний процес, розвиває спостережливість дітей, увагу, пам'ять, мислення, збуджують інтерес до навчання, дають учням змогу виявляти самостійність, творчість, наполегливість у навчанні.

Література:

1. Баюрко Н. В. Формування пізнавального інтересу молодших школярів до природи як психолого-педагогічна проблема / Н. В. Баюрко, с. 40-42.

2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. - К. : Абрис, 1997. - С. 58-194.

3. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Навч.-метод. посіб. для вчителів початкових класів. - 1997.

4. Олешко Н. Активізація навчальної діяльності молодших школярів засобами мистецтва / Н. Олешко, І. Шевчук // Початкова школа. – 2007. – № 2. – С. 25 – 27.

5. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовних умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. - 2003. - С. 77.

Педагогічні науки

РОЗВИТКОК ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ОПІКУНСЬКО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лялюк Галина Миколаївна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри
психології діяльності в особливих умовах
Львівський державний університет внутрішніх справ
(м. Львів, Україна)

Соціально-політичні, економічні зміни, які відбуваються в Україні зумовлюють зміни стратегії підготовки соціально-педагогічних кадрів, а згодом і підвищення кваліфікації соціальних педагогів. Актуальною в нашому суспільстві залишається проблема опіки та виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Попри упровадження сімейних форм влаштування дітей-сиріт, кількість закладів державної опіки, нажаль, не зменшується. Тому необхідність удосконалення підготовки майбутніх соціальних педагогів до професійної опікунсько-виховної діяльності давно є на часі.

Проблему професійної підготовки майбутнього соціального працівника й соціального педагога, зокрема, досліджували (С. Архипова, О. Безпалько, В. Бочарова, І. Зверева, В. Леонова, В. Оржеховська, В. Поліщук, В. Сластьонін,

С. Харченко). Проблеми професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця висвітлено у працях (О. Гура, І. Козич, Л. Литовченко, О. Москалюк, О. Пономаренко, Т. Спіріна). Разом із тим, недостатньо, на нашу думку висвітлено теоретичні основи підготовки майбутніх соціальних педагогів до опікунсько-виховної діяльності, їх цілісного професійного становлення. Дефініцію «опікунсько-виховна діяльність» ми розглядаємо в контексті цілковитої, інституційної опіки дітей-сиріт [4, с. 12-18].

Особистісна парадигма виховання дітей-сиріт характеризується гуманістичним контекстом, що передбачає, поперше, гуманний орієнтир у ставленні до дитини-сироти і, подруге, гуманну позицію самого педагога у виховному процесі. Це зумовлює суб'єкт-суб'єктну взаємодію виховних стосунків (вихователь і вихованець — повноправні суб'єкти педагогічного процесу).

Особистісно-гуманістична стратегія нової педагогічної парадигми визначає і гуманістичне навантаження технологічних засобів її реалізації, характерними ознаками яких є педагогічна допомога і підтримка; соціальний захист; діалогічність, творчо-пошуковий характер, поєднання традиційності й інноваційності, гнучкий контроль і самоконтроль. Вибудовуючи власну опікунсько-виховну діяльність згідно з особистісно-гуманістичною стратегією нової педагогічної парадигми, соціальний педагог посідає позицію наставника, друга і помічника вихованця, створює оптимальні умови для активності, творчості, відповідальності за виконання дій, уміння самостійно приймати рішення, знайти своє місце у житті та жити у злагоді із самим собою та навколишнім світом. Опікунсько-виховна діяльність, повинна базуватися на принципах актуалізації особистісного ресурсу дітей-сиріт, та створенні оптимальних умов для їх емоційного та соціального розвитку.

Саме така позиція в ідеалі повинна стати синергетичною аксіомою опікунсько-виховної діяльності соціального педагога нової генерації, що стає можливим за умови сходження від мети і завдань нової педагогічної парадигми — через її сутність і функції — безпосередньо до стратегії і технології педагогічної підтримки, допомоги і захисту дитини-сироти, актуалізації її особистісних ресурсів.

Виконання цих завдань потребує підготовки висококваліфікованих фахівців, розвитку їх особистісного потенціалу, процесу творчого саморозвитку, їх цілісного професійного становлення.

Професійна ідентичність - є одним з провідних критеріїв становлення професіонала та виступає передумовою успішності професійної діяльності. Важливо, щоб майбутній соціальний педагог усвідомлював значущість майбутньої професії, її відповідальність, був упевнений у майбутньому успіху в професійній діяльності, володів не лише необхідними професійними знаннями, а й відповідними світоглядними якостями, усвідомлював цінність людського життя, займав активну позицію до зміни та покращення життя підростаючого покоління.

Над проблемою формування професійної ідентичності студентів педагогічного вузу працювали Н.В. Антонова, Т.С.Березіна, В.Л. Зливков, Н.В. Кузьміна, А.М.Лукіянчук, Ю.П. Поваренков, В.Ф. Сафін та ін. Зокрема, професійну ідентичність педагога, Т.С. Березіна визначає як результат усвідомлення індивідом своєї тотожності з професійною діяльністю та спільнотою, знання меж своєї професійної компетенції та впевненості в своїй ефективності, відчуття себе як професіонал [1, 25].

Згідно визначення А.М. Лукіянчука, професійна ідентичність - це динамічна система, яка формується у процесі професійної освіти та активного розвитку професійної компетентності і впливає на ціннісно-сміслову сферу і удосконалення професійної майстерності майбутнього спеціаліста [3].

Професійна ідентичність соціального педагога виконує такі функції, як розвиток «професійного почуття», тобто емоційного прийняття себе як людини яка, займається певною справою, усвідомлення певної ментальності, впевненість у своїй професійній приналежності, самостійності та ефективності, переживання своєї професійної цілісності та визначеності. Професійну ідентичність характеризує приєднання та накладання образу професії (зі всіма її закономірностями) на особливості конкретної особистості [1, 24].

Т.С. Березіна [1] виділяє три основні етапи становлення професійної ідентичності студентів педагогічного вузу: 1) первинний вибір, коли студенти

вперше знайомляться з професійною спільнотою, навіть не приміряючись до неї. При цьому у майбутніх педагогів формується ціннісне ставлення до обраної професії; 2) підтвердження чи ні первинного вибору. На цьому етапі можуть суттєво змінюватися професійні уподобання та наміри студентів, що нерідко призводить до розчарування у своєму професійному виборі або навпаки, до впевненості у ньому; 3) реалізація первинного вибору в діяльності. На цьому етапі відбувається перехід здобувачів вищої освіти до ототожнення себе зі своєю професійною діяльністю, входження у професійну спільноту, усвідомлення своєї професійної самостійності та ефективності.

Розвитку професійної ідентичності майбутніх соціальних педагогів в процесі підготовки до опікунсько-виховної діяльності сприяє проведення занять у вигляді ділових ігор з використанням інтерактивних методів навчання. Наприклад, студенти, працюючи в міні-групах, проводять бесіду із вихованцями державних закладів опіки на вказану тему; один студент виконує роль соціального педагога, три-чотири студенти – вихованців, один студент є експертом. Така робота майбутніх соціальних педагогів створює сприятливу емоційну атмосферу без надмірного психологічного напруження і хвилювання, допомагає ідентифікувати себе з новою соціально-професійною роллю, розвиває здатність ставити себе на місце іншої людини. Важливим етапом залучення здобувачів вищої освіти до виконання такого роду завдань є рефлексія діяльності, аналіз методів, засобів, які дозволили досягти бажаного результату, самоаналіз власної поведінки у якості соціального педагога державного закладу опіки. У процесі рефлексії слід звертати увагу й на почуття, які виникають у студентів, що виконують роль педагога і вихованців, а також, бар'єри, що заважають ефективному спілкуванню.

Відтак, запровадження інтерактивних технологій навчання для взаємообміну соціально-рольовими функціями, емоційно-ціннісної підтримки студентів викладачами під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін, а також у період проходження педагогічної практики є важливим етапом у розвитку професійної ідентичності майбутнього соціального педагога, повноцінного формування його компетентності у сфері опікунсько-виховної діяльності.

Література:

1. Березина Т. С. Становление профессиональной идентичности педагога / Т. С. Березина // Педагогическое образование и наука. – 2008. - № 7. – С. 24 – 27.
2. Леонова В. І. Структурні компоненти підготовленості майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності у закладах соціального захисту дітей / В. І. Леонова // Наука і освіта : науково-практ. журнал ПНЦ НАПН України. – 2013. – № 1 – 2/СХП. – С. 180 – 185.
3. Лукіяничук А. М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів / А. М. Лукіяничук // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. Випуск 7. – К., 2010. – С. 370 – 380.
4. Лялюк Г.М. Теоретико-методологічне обґрунтування опікунсько-виховної діяльності як соціально-психологічного явища / Г. Лялюк // Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 11. С.12-18.

Педагогічні науки

МЕТОД «МОЗКОВИЙ ШТУРМ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Осадчук В. М.

студентка 1-А

напряму підготовки «Початкова освіта»

Луцького педагогічного коледжу

м. Луцьк, Україна

Науковий керівник Хомюк Н. В.

Викладач природничих дисциплін,

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, популярним стає застосування різних методів для більш ефективної

пізнавальної діяльності. Мозковий штурм – це один з методів для ефективного формування пізнавальної діяльності молодших школярів.

Мозковий штурм - це метод висування творчих ідей у процесі розв'язання наукової чи технічної проблеми. Цей метод є важливою складовою в інтелектуальному розвитку будь-якої людини, незалежно від віку чи статі.

Метод «мозковий штурм» популярний тим, що стимулює зацікавленість учнів процесом пізнання, сприяє підвищенню активності людини, розвитку її творчого потенціалу, сприяє встановленню взаєморозуміння, високої культури спілкування.

У статті розкриваються особливості використання методу мозкового штурму у навчальному процесі, здійснено аналіз застосування мозкового штурму у початковій школі.

Ключові слова: метод, мозковий штурм, пізнавальна активність, молодший школяр.

Мета статті: вивчення особливостей використання методу мозкового штурму в освітньому процесі початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Пізнавальна активність - це діяльнісний стан особистості, що виражається в наполегливому прагненні до знань, до розумової напруги і прояву вольових зусиль у процесі оволодіння знаннями [2, с. 58].

«Мозковий штурм» - це популярний метод висування творчих ідей у процесі розв'язування наукової чи технічної проблеми, що стимулює творче мислення [1, с. 112].

Основною метою мозкового штурму є вироблення спільними зусиллями кількох рішень конкретної проблеми, збирання якомога більшої кількості ідей щодо проблеми від усіх учнів протягом обмеженого періоду, а також мотивація навчальної діяльності. Мозковий штурм спонукає учнів виявляти уяву та творчість, дозволяє їм вільно висловлювати свої думки [2, с. 63].

Для того, щоб використати метод мозкового штурму, запропонуйте учням розв'язати поставлену проблему. Варіантів мозкового штурму може бути кілька, але обирайте той варіант який підходить під склад класу та мети вашої взаємодії:

- Мозковий штурм у загальному колі

Крок 1. Після презентації проблеми та чіткого формулювання проблемного питання (його краще записати на дошці) запропонуйте всім висловити ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з цією проблемою.

Крок 2. Коли учні висловлюють ідеї, записуйте всі пропозиції на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань.

Крок 3. Наприкінці обговоріть й оцініть запропоновані ідеї.

- «Мережа » чи «кульки»

Пускове слово (питання) пишеться в «кульці» в центрі сторінки. Коли обговорюються споріднені проблеми, вони записуються на папері із зазначенням зв'язку. Водночас такий мозковий штурм «вільного» типу дає можливість за дуже короткий період (три-п'ять хвилин) записати ідеї, що виникли. Коли учні висловлюють ідеї, записуйте всі пропозиції у вигляді пов'язаних кульок на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань. На закінчення обговоріть й оцініть запропоновані ідеї.

- Мозковий штурм у парах

Попросіть учнів і учениць спочатку скласти список ідей з теми індивідуально. Потім, через кілька хвилин, запропонуйте їм об'єднатись у пари й поділитися своїми ідеями один з одним, а потім доповнити свій список [2, с. 64].

Зверніть увагу учнів на такі моменти:

1. Під час «висування ідей» не пропускайте жодної. Якщо ви будете судити про ідеї й оцінювати їх під час висловлювання, учні зосередять більше уваги на відстоюванні своїх ідей, ніж на спробах запропонувати нові і більш досконалі.

2. Необхідно заохочувати всіх до висування якомога більшої кількості ідей. Варто підтримувати та фіксувати навіть фантастичні ідеї. (Якщо під час мозкового штурму не вдасться одержати багато ідей, це може пояснюватися тим, що учасники піддають свої ідеї цензурі — двічі подумують, перед тим, як висловлять.)

3. Кількість ідей заохочується. Зрештою кількість породжує якість.

4. В умовах висування великої кількості ідей учасники штурму мають можливість пофантазувати.

5. Спонукайте всіх учнів розвивати або змінювати ідеї інших. Об'єднання або зміна раніше висунутих ідей часто веде до висунення нових, що перевершують первинні.

Особливість методу «мозкового штурму» полягає в тому, що учні виконують багаторазові дії, тобто тренуються у застосуванні навчального матеріалу на практиці. Цим шляхом вони поглиблюють свої знання, формують відповідні уміння і навички, розвивають своє мислення і творчі здібності.

Ефективність методу «мозкового штурму» зменшується, якщо в групі є сильна особа, що домінує над іншими і якщо є недостатня класифікація учасників або якщо їх дуже багато.

Педагоги та дослідники визначають такі правила ефективного використання методу мозкового штурму:

1. Попередня підготовка. Всім учасникам мозкового штурму слід готуватися до нього заздалегідь. Завдання штурму повинно бути озвучено мінімум за 2-3 дні до його проведення. За цей час учасники зможуть непогано обміркувати, що стоїть перед ними проблему і вже в самому початку штурму запропонувати кілька цікавих ідей.
2. Багато учасників. Щоб мозковий штурм пройшов максимально ефективно потрібно запрошувати для участі якомога більше людей, що пропонують, відповідно, більше ідей.
3. Уточнення поставленої задачі. Перед початком штурму рекомендується відвести певний час на додаткове уточнення досліджуваної проблеми.
4. Записи. Протягом всієї гри потрібно неодмінно вести записи і робити позначки.
5. Ніякої критики. Ні в якому разі не відкидайте запропоновані ідеї, якими б безглуздими чи фантастичними вони не здавалися.

6. Максимальна генерація ідей. Кожен учасник процесу повинен зрозуміти, що йому потрібно пропонувати як можна більше ідей [1, с. 67].

З метою визначення ефективності застосування методу мозкового штурму в освітньому процесі молодших школярів, було проведено анкетування учнів школи. На основі даного анкетування можна зробити висновок, що ефективність використання методу у початковій школі: 20% низький, 50% середній, 30% високий.

Рис. 1. Результати анкетування

Висновки. Мозковий штурм є одним із найважливіших методів у навчанні і вихованні школярів, тому включаючи в освітній процес метод «мозковий штурм» учитель стимулює пізнавальні можливості учнів. Його можна ефективно використовувати під час вивчення багатьох тем практично у всіх класах. Сутність мозкового штурму полягає у тому, що учні у ході штурму, старанно підготовленні, власноруч доходять до поставленої перед ними цілі.

Література:

1. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. - К.: Абрис, 1997. – с. 67-112
2. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовних умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. - 2003. – с. 58-64

ВАЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Охріменко О. В.

викладач кафедри спортивних ігор

Побиванець Є. А.,

викладач кафедри ТМФВ

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького,

м. Черкаси, Україна

Важливість і актуальність компетентнісного підходу розглядається як одне з важливих положень оновлення змісту освіти. Це обумовлено тим, що професійна діяльність характеризується зростаючою складністю і динамікою, основним же завданням компетентнісного навчання є формування фахівця, здатного вирішувати професійні проблеми в нових ситуаціях [1, с. 177].

Фізичне виховання – це невід’ємна і важлива складова освіти і виховання. Воно спрямоване на формування психічного, фізичного, соціального і духовного здоров’я, вдосконалення фізичної і психічної підготовки молоді до активного довготривалого життя і професійної діяльності (через професійно-прикладну фізичну підготовку), забезпечує можливість набуття кожною людиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров’я і засоби його зміцнення, організацію змістовного і здоров’язбережувального дозвілля, формує *загальні та професійні компетентності*.

Наукові дослідження Н. В. Кузьміної (1993), О. В. Петуніна (1996), Ю. М. Шкрєбтія (1996), М. Т. Данилка (2000), П. Б. Єфіменка (2002), О. О. Солтика (2003), Л. П. Сущенко (2003, 2009), Т. Ю. Осадчої (2005), Р. П. Карпюка (2005), О. М. Печка (2015) переконують, що головною метою навчання студентів у закладах вищої освіти (ЗВО) є формування в них *компетентностей* та готовності до професійного мислення і діяльності. Це особливо актуально сьогодні, оскільки інтегруючись в європейський простір,

освітня парадигма України передбачає зосередитись на положенні про те, що основними результатами діяльності ЗВО має стати не система знань, умінь та навичок сама по собі, а сформованість сукупності компетентностей спеціаліста в певній професійній сфері, причому сукупність компетентностей спеціаліста певної галузі визначаються державними класифікаторами професій. Реєстр компетентностей може бути використаний як при проектуванні навчальних програм, що дасть змогу студентам усвідомлено та індивідуально вибирати навчальні програми, так і для побудови і реалізації програм і процедур сертифікації спеціаліста. Звідси виникає необхідність розглядати професійну підготовку студентів з позицій компетентнісного підходу, який можна вважати способом досягнення нової якості освіти [2].

Компетентнісний підхід на заняттях з фізичного виховання допоможе реалізувати актуальні завдання сучасного заняття, сприяючи формуванню як загальних, так і спеціальних компетенцій і компетентностей студентів. На даний момент немає єдиної точки зору, скільки і яких компетентностей повинно бути сформовано в випускників вищої школи, але, їх перелік нараховує близько 5–15 компетентностей, які можна обирати, наприклад, з переліку проекту TUNING (Tuning Educational Structures in Europe – налаштування (гармонізація) освітянських структур в Європі). Дані 5–15 найважливіших компетентностей визначають специфіку та включаються в профіль програми. Очікується, що програмні компетентності однакових програм в різних ЗВО є подібними, чи порівняльними між собою.

Компетентності покладено в основу кваліфікації випускника. До ключових відносяться вміння вчитись, спілкуватись різними мовами, математична та базова компетенція в галузі природознавства та техніки, інформаційно-комунікативна, соціальна, загальнокультурна, до предметних (галузевих) – комунікативна, літературна, мистецтвознавча, естетична, наукова, проектно-технологічна, інформаційно-комунікативна, історична тощо [2, с. 35].

На сьогодні існує багато трактувань змісту поняття «компетентнісний підхід». Наприклад, «це підхід, що акцентує увагу на результаті освіти,

причому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях; це підхід, при якому результати визнаються значущими за межами системи освіти» [3].

А. Хуторський акцентує увагу на тому, що компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, організації освітнього процесу і оцінки освітніх результатів [4].

Під поняттям «компетентнісний підхід» розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [5]. Результатом такого процесу буде *формування загальної компетентності* людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Компетентнісний підхід в освіті ґрунтується на важливих поняттях «компетенція» та «компетентність», філософська інтерпретація яких, з одного боку, фіксує певну невизначеність, а з іншого – ускладнює використання цих термінів.

Виключно повно розкрита різниця між досліджуваними поняттями у працях М. Голованя, який наголошує: *компетенція* – це об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, досвіду, ставлень у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія. А *компетентність* – інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі знання, вміння, навички, досвід і особистісні якості, які обумовлюють прагнення, готовність і здатність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності. Поняття «компетенція» пов'язане із змістом сфери діяльності, а «компетентність» – з особистістю, із здатністю особи ефективно діяти в різних ситуаціях. Компетентність відображає внутрішній бік діяльності суб'єкта з реалізації тих цілей, які задані в понятті компетенції. Принципова відмінність компетенції від компетентності полягає в тому, що компетенція є інституційним поняттям, що визначає статус якої-небудь

особи, а компетентність є поняттям функціональним. Якщо компетенція є відчуженою, наперед заданою соціальною вимогою (нормою) до освітньої підготовки особи, необхідної для ефективного здійснення продуктивної діяльності, то компетентність – уже досягнута особистісна якість [6, с. 233].

Існує різна класифікація компетентностей. Так щодо професійної діяльності, то в дослідженнях з проблем професійної підготовки в умовах модернізації освіти використовується поняття «професійна компетентність», фахівці ще виділяють «загальну компетентність», «спеціальну компетентність», «інтегральну компетентність» тощо.

Так в Методиці розроблення професійних стандартів йдеться, що [7]:

- *професійні компетентності* – сукупність знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати на певному рівні трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом;

- *загальні компетентності* – універсальні компетентності, що не залежать від предметної сфери, є важливими для успішної професійної та соціальної діяльності особи (соціальних, комунікативних, особистісних, етичних, екологічних тощо).

У затверджених наказом Міністерства освіти і науки України Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти (2016) [8] визначається три рівні компетентностей з використанням дескрипторів «Національної рамки кваліфікацій» («знання», «уміння», «комунікація» та «автономність та відповідальність») – це:

1) *інтегральна компетентність* – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності. За її основу приймається опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій;

2) *загальні компетентності* – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його

особистісного розвитку. Їх перелік нараховує до 5–15 компетентностей, які рекомендовано обирати з переліку проекту TUNING;

3) *спеціальні (фахові, предметні) компетентності* – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю. Це 10–20 компетентностей, що рекомендовано обирати з переліків проекту TUNING (які, проте, не є вичерпними) [9].

Надзвичайно важлива роль в процесі формування компетентностей належить діяльності викладача фізичного виховання, який має досконало володіти професійним мисленням, фундаментальними і спеціальними знаннями й уміннями, практичними навичками, активно здійснювати пропаганду здорового способу життя, що відповідає принципу гуманності, особистісно-орієнтованого навчання з метою формування в учнів і студентів загальних і професійних компетентностей. Сучасні вимоги до такої професійної підготовки концентруються сьогодні навколо професійного мислення майбутнього фахівця, найважливішою ознакою якого є, на думку О. М. Печко, його творчий характер. Серед якостей, особливостей, властивостей, рис, без яких неможна уявити сучасного викладача фізичного виховання, важливими є здатність до системного аналізу, гнучкість педагогічного мислення, імпровізація, вміння фантазувати тощо. Саме це формує педагогічну спостережливість, уміння планувати майбутній педагогічний процес, що вимагає використання педагогічних ситуацій [10].

Висновки. Компетентнісний підхід в умовах інтеграції української системи вищої освіти в європейський та світовий соціокультурний простір є актуальним і може успішно використовуватися як методологічна основа в педагогічних і дидактичних дослідженнях.

Компетентнісний підхід не заперечує значення знань, але він акцентує увагу на здатності використовувати отримані знання в повсякденному житті і професійній сфері. Компетентнісний підхід передбачає набуття певних компетенцій, тобто необхідного комплексу знань, навичок, ставлень та досвіду, що дозволяє ефективно виконувати певну діяльність.

Література:

1. Сембрат Алла. Теоретичний аналіз компетентнісного підходу в сучасному освітньому середовищі. *Теоретична і дидактична філологія*. Серія : «Педагогіка». Випуск 24. 2017. С. 175–183.
2. Волощук І. П. Формування професійної компетентності студентів ВНЗ: компетентнісний підхід. *Психолого-педагогічні науки*. Ніжин. 2014. Вип. 3. С. 34–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2014_3_7
3. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. № 1. С. 65–69.
4. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. М.: Изд во МГУ, 2003. 416 с.
5. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Стратегія реформування освіти в Україні : Рекомендації з освітньої політики. К.: К.І.С, 2003. 296 с.
6. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. *Науковий журнал*. 2011. Вип. 8 (18). С. 224–234. URL: <http://pandia.ru/text/79/473/9989.php>
7. Методика розроблення професійних стандартів: Наказ Міністерства соціальної політики України 22.01.2018 № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0165-18/ed20180122/sp:java-:max10#n19>
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2016 № 600. URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/515/51506/Recom.doc>.
9. Tuning, Educational Structures in Europe. *Learning outcomes. Competences. Methodology*. 2001–2009. URL: [www.Relintdeusto/Tuning Project](http://www.Relintdeusto/TuningProject)
10. Печко О. М. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 20 с.

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Попадич О. О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»*

Права дитини – обов'язковий і невід'ємний компонент ефективного сучасного суспільства. Їх дотримання говорить про грамотне й оптимальне відношення до майбутнього покоління. Оскільки дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання [2, с.14], то концептуальним фактором у ній є захист прав дитини, зокрема, на своєчасне отримання всіх необхідних видів допомоги та підтримки, на адаптацію мікросоціуму до потреб дитини з її конкретними психофізіологічними, етнічними та культурними особливостями, на захист права на адекватний розвиток природним задаткам дитини і реалізацію здібностей у відповідних умовах існування тощо. Стратегічні напрями розвитку системи освіти в Україні окреслені концептуальними положеннями державних документів – «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Законами України «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти.

Аналіз наукових досліджень останніх років засвідчив, що вказаній проблематиці присвячені роботи Л. Артемової, Е. Белкіної, А. Богущ, Т. Понімансько, Н. Гавриш, Г.Беленької, Л. Коваль, О. Кононко, К.Крутій, Н.Кічук, В. Кьона, Н. Лисенко, Н. Манжелій, Т. Науменко, В. Пабат, Л. Покроєвої, О. Поліщук, Т. Танько, Х. Шапаренко, Р.Кондратенко та інших науковців.

Очікування суспільства сьогодні насамперед пов'язані з формуванням життєздатної гнучкої, свідомої, творчої людини [1, с.3]. Тому сучасний процес

державотворення в Україні вимагає підвищеної уваги суспільства до широкого кола питань, пов'язаних з проблемою соціалізації дошкільників, виховання підростаючого покоління в дусі любові до свого народу, до Батьківщини, національної самосвідомості, зростання політичної та правової культури, моральності особистості. Результат правової соціалізації – права сформованість особистості, її права психологія. У педагогічному плані це пов'язано з правовою сформованістю її педагогічних властивостей, тобто наявністю у них правової складової: правової освіченості, правової вихованості, правової навченості, правової розвинутості.

У сучасних умовах права освіченість набула глобального значення. По суті, все, що робиться для впливу на свідомість і поведінку підростаючого покоління і всіх громадян, повинно вносити вклад у формування високої правової свідомості. І освіта, і виховна робота в сім'ї, і діяльність правоохоронних органів, правозахисних організацій, органів юстиції і суду, і права пропаганда засобів масової інформації повинні сприяти своєчасному ознайомленню населення з нормами чинного законодавства, нормами Конституції України.

Заклад дошкільної освіти – перший позасімейний соціальний інститут, перший виховний заклад, з яким вступають в контакт батьки і де починається систематична педагогічна освіта дитини. Від спільної роботи батьків і педагогів залежить подальший її розвиток. І саме від якості роботи дошкільного закладу, а зокрема вихователів, методистів, соціальних педагогів, психологів залежить рівень педагогічної культури дітей. Для того щоб бути справжнім пропагандистом засобів і методів дошкільного виховання, дитячий садок у своїй роботі повинен служити зразком такого виховання. Педагоги дошкільних установ повинні постійно підвищувати вимоги до себе, до своїх педагогічних знань і вмінь, свого ставлення до дітей і батьків. У дошкільному віці створюються сприятливі умови для морально-правового розвитку дітей. У цей період починає реально формуватись особистість дитини, зростає дієвість морально-правових уявлень, формуються перші морально-правові судження й оцінки, емоційно-вольова сфера з ієрархією інтересів і мотивів поведінки, що,

відповідно, детерміновано соціальним оточенням, насамперед типовими для даного етапу розвитку взаємин з дорослими [3].

Для побудови повної картини про життя дитини та її розвиток педагог повинен мати в озброєнні наступну інформацію: пріоритети, на які батьки роблять наголос при вихованні дитини; загальна атмосфера в родині; характер взаємостосунків між членами сім'ї; склад сім'ї, освітній рівень батьків і їх професія; розуміння батьками важливості дошкільного періоду дитинства в формуванні та розвитку особистості дитини; рівень практичних умінь і психолого-педагогічних знань батьків; встановлення розвиваючого середовища в сім'ї; ведення спільних справ в сім'ї (залучення дитини в домашні справи, розподіл обов'язків); виховний вплив на дитину (наявність конфліктів, непослідовність, одночасний вплив усіх дорослих у вихованні).

У результаті цілеспрямованого правового виховання у дітей має сформуватися така громадянська поведінка, яка активізує у них соціальну позицію та сформує високі моральні якості: здатність вільно обирати та приймати рішення, ініціативність, активність, самостійність, прищепить дитині правильну поведінку тощо.

Роботу дошкільного закладу необхідно спрямовувати в трьох напрямках: методична та контрольна-аналітична робота з педагогами; навчально-виховна робота з правової освіченості дошкільників; робота з батьками [4].

Правове виховання – це цілеспрямована і систематична діяльність батьків і педагогів у формуванні правового мислення. Дітям повинні прищеплюватися впевненість і повага як до себе, так і до оточуючих. Толерантність і повнота самовідчуття є основою правового виховання дошкільнят. Проаналізувавши наявну сучасну педагогічну літературу і програми можна відзначити, що зміст правового виховання дітей розроблене в достатній мірі, але рекомендації для вихователя не конкретизовані, форми і зміст роботи з батьками дошкільнят є узагальненими. По правовому вихованню дітей відсутні педагогічні рекомендації для проведення відповідної роботи. Виходом із ситуації є створення системи роботи з правового виховання в дошкільних освітніх

установах. У сучасному світі роботи по досягненню вказаної мети ведуться через рішення нижченаведених завдань: створення сприятливих умов для забезпечення реалізації прав людини; оновлення змісту освітнього процесу закладу дошкільної освіти; закріплення в свідомості батьків і педагогів правових переконань і поглядів; розвиток і стимулювання правової відповідальності й соціальної активності педагогів; ознайомлення батьків та вихователів з новими технологіями по правовому вихованню і педагогічними ідеями; підвищення правової культури керівників, батьків і педагогів закладів дошкільної освіти. Змістом правового виховання дошкільників є: залучення дітей до знань про державу і право, законність, права і свободи особи; формування у них стійкої орієнтації на правову поведінку. Але це не тільки збагачення знань дошкільників про право, закон, правову діяльність, але й цілеспрямована дія на свідомість з метою формування у них досвіду поведінки відповідно до діючої правової норми. Важлива складова частина правового виховання – формування поваги до права, закону, розуміння їх цінності і необхідності безумовного виконання правової норми. Ця сторона правового виховання важлива тим, що задача побудови правової держави вимагає, щоб повага до права стала особистою ціннісною установкою людини.

Таким чином, правове виховання дошкільників визначено як соціально-управлінську діяльність суб'єктів виховання, перш за все педколективів закладів дошкільної освіти і батьків, що здійснюється в умовах тісної взаємодії та координації їх діяльності, спрямовану на формування в дітей системи правових знань, переконань і установок, правового мислення, правових умінь і навичок, що забезпечують стабільність правомірної поведінки і соціально-правову активність дитини, додержання, виконання і правильне використання нею діючих у державі правових норм.

Література:

1. Базова програма «Я у Світі». Київ, 2008.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ, 1998.
3. Дронжек Н.В. Формування основ правової культури дітей старшого

дошкільного віку в сучасних умовах. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III(23), Issue: 46, 2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.seanewdim.com

4. Майор Н.С., Чаварга О.Ю. Правове виховання дошкільників – обов’язкова умова формування життєвої компетентності особистості – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakinppo.org.ua/2010-06-02-07-11-30/2010-06-02-07-12-06/173-2010-04-08-05-59-48>

УДК 37.016:811.111:005.336.2

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Репецька О.І.,

студентка педагогічного факультету

Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

У державній національній програмі «Освіта. Україна ХХІ століття» предмет іноземної мови виведений у другий рядок після української мови. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти є досягнення якісного нового рівня у вивченні базових навчальних предметів, у тому числі, в першу чергу, іноземних мов. Провідною в Україні залишається, як і раніше, англійська мова.

Практичне оволодіння іноземною мовою неможливе сьогодні без застосування ефективних методів та прийомів навчання. Ефективність в оволодінні іноземної мови знаходиться в прямій залежності від активності учнів, в залученні їх до всіх видів мовленнєвої діяльності, щоб учні якомога більше говорили, слухали і писали англійською мовою. Досить ефективними засобами навчання є пісні, римівки та рольові ігри. Вони сприяють оволодінню іноземними мовами і комплексній реалізації цілей навчання: практичних, виховних, загально-освітніх, розвиваючих. Дані засоби навчання допомагають засвоювати і систематизувати знання, формувати граматичні, лексичні та

фонетичні навички, розвивати всі види мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання й письма), стимулюють мимовільне запам'ятовування мовного матеріалу, що у свою чергу сприяє розвитку словарного запасу учнів та забезпечують комунікативну спрямованість навчального процесу.

Виходячи із вище сказаного, ми поставили перед собою **мету** – висвітлити процес формування іноземної компетенції на уроках англійської мови.

Актуальність зумовлена потребою в умовах національного відродження українського суспільства підвищити ефективність навчально-виховного процесу на уроках рідної мови у початковій школі, знайти дієві шляхи і засоби розвитку комунікативних умінь учнів, збагачення їхнього словникового запасу і формування мовної особистості загалом. Адже у програмах середньої загальноосвітньої школи для 1-4 класів наголошено на необхідності засвоєння школярами лексичного багатства української та іноземної мов і на виробленні практичних навичок користування мовою у повсякденному житті. Ці завдання значною мірою досягаються завдяки збагаченню мовлення молодших школярів фольклорними зворотами, які є чи не найяскравішими стилістичними, емоційно виразними засобами тої чи іншої мови.

Комплексного підходу до формування іншомовної компетентності у дітей молодшого шкільного віку дотепер не розроблено. У сучасній дидактиці багато уваги приділяється відбору змісту та обсягу знань, які підлягають засвоєнню, визначенню послідовності, доступності, систематичності їх викладення.

Виклад основного матеріалу. Поняття формування у педагогіці розглядається як цілеспрямований процес розвитку особистості або певних її якостей під впливом навчання і виховання (В.Сластьонін). У нашому дослідженні ми дотримуємося тієї точки зору, що формування математичної компетентності – це набуття особистістю стійких властивостей і системних якостей, які виявляються як здатність розв'язувати навчально-пізнавальні й життєві проблеми із застосуванням досвіду діяльності, здобутого в процесі навчання математики.

Зважаючи на те, що реалізація компетентнісного підходу має діяльнісно-особистісний характер (О.Савченко), формування іншомовної компетентності в

учнів можна представити як гнучку модель організації навчального процесу, зорієнтованого на розвиток їхньої індивідуальності та самореалізації у діяльності. Відповідно до цього діяльність учнів у навчанні іноземній мові будемо розглядати як таку, що спрямована на оволодіння узагальненими способами навчальних дій, освоєння нового досвіду у вигляді знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, ціннісних орієнтацій тощо, тобто складових предметної іншомовної компетентності.

Аналіз та узагальнення експериментальних матеріалів з цієї проблеми дали змогу виділити педагогічні умови, необхідні для формування в учнів іншомовної компетентності. Однією із таких умов є розгортання змісту навчання та процесу його реалізації відповідно до структури предметної компетентності.

Сучасні дослідники В.Барабаш, М.Богданович, В.Вдовенко, В.Кисільова-Біла, О.Онопрієнко, С.Раков та інші характеризують компетентність молодшого школяра не тільки наявністю знань та умінь у певній галузі, а й виявленням інтересу до діяльності, здійсненням контрольних-оцінних дій.

Як зауважує Т.Анікеєва: «комунікативний підхід до навчання іноземної мови (зокрема англійської) потребує від учителя створення атмосфери співпраці з учнями, активної їх участі в процесі навчання на уроці, коли діти охоче висловлюють свої думки, роблять висновки і пропонують свої варіанти розв'язання складних життєвих проблем. Навчальний матеріал на уроці має бути максимально наближеним до реального життя, до проблем, що цікавлять учнів, і види діяльності мають бути природними. Одним із прийомів, що відповідає таким вимогам, є використання пісень, римівок, фольклорного матеріалу на уроках вивчення іноземної мови» [1, с.15].

Діти оцінюють свої вміння й навички, а через іноземну мову, за словами Ю.Лаптінової, формуються і білінгвістичні компетенції, створюються психологічні й дидактичні умови для розвитку бажання вивчати французьку мову, забезпечується оволодіння мовою шляхом свідомого оперування мовними засобами [2, с.28]. В учнів розвиваються навички користування автентичними матеріалами, формуються іншомовні знання й вміння, мовний такт і

соціокультурна ввічливість, навички оцінки своїх знань і умінь, позитивне ставлення до іноземної мови та культури іншого народу, розширюється уявлення про досягнення національних культур у розвитку суспільної культури.

Пісня є унікальним жанром, який поєднує поезію і музику. Використання пісень сприяє створенню вербального і невербального фону на уроці іноземної мови, використання пісень активізує пізнавальний інтерес учнів (глибинний внутрішній мотив, заснований на властивій людині вродженій пізнавальній потребі) [3, с.7], що значно підвищує ефективність запам'ятовування та концентрації уваги учнів.

Ми згодні з думкою вчених, що як би старанно не був розроблений і заданий для засвоєння навчальний матеріал, сам по собі він ще не може забезпечувати ефективність засвоєння. Для цього необхідний ретельний відбір засобів, методів і прийомів навчальної роботи, які дозволяють оволодіти заданим змістом знань. Втім, без спеціально організованої навчальної діяльності не може бути ефективного засвоєння знань [4, с.63]. Важливо аналізувати не тільки те, який зміст знань засвоєно, але й те, як він був засвоєний, яка пізнавальна активність була забезпечена, за яких педагогічних умов вона найбільш яскраво виявлялася. Зміст навчання необхідно спрямовувати на освоєння дітьми прийомів мислення, таких як порівняння, аналіз, розмірковування, узагальнення, умовиводи.

Висновки. Важливими для розкриття порушеного питання є такі ознаки компетентності, як багатофункціональність, інтегративність і практична зорієнтованість. Навчальна діяльність, побудована на засадах компетентнісного підходу, набуває дослідницько-пошукового та практично зорієнтованого характеру, вона стає для учня об'єктом засвоєння.

Комунікативна спрямованість навчання – передумова успіху в практичному оволодінні учнями англійською мовою, при цьому варто постійно шукати нові активні способи й форми навчальної діяльності учнів на уроці, наприклад: як організувати навчальний процес, щоб учні були здатні використовувати іноземну мову як під час спілкування в реальних життєвих ситуаціях, так і для набуття знань, могли орієнтуватися в соціокультурних аспектах країни, мова якої вивчається.

Розвиток комунікативності можливий тільки через вирішення реальних завдань на уроці, що викликають в учнів задоволення й упевненість у собі, бажання говорити англійською. Для ліпшого формування іншомовної компетенції на уроках англійської мови слід максимально використовувати пісенний матеріал.

Однієї з найважливіших функцій пісень на уроці ми вважаємо введення й закріплення граматичного матеріалу. З однієї сторони граматичний матеріал у більшості випадків викликає складності в дітей. І зв'язано це з розходженнями в граматичній структурі рідної й іноземної мов. Монотонне виконання вправ не завжди дає позитивний результат, а пісня – це й багаторазове повторення граматичного матеріалу, і зняття емоційної напруги при вивченні, наприклад, граматики чи будь-якого іншого предметного матеріалу.

Література:

1. Анікеева Т. Г. Робота з віршем і піснею на уроці англійської мови. *Початкова школа*. 2018. № 5. С. 45-48.
2. Лаптінова Ю. Ситуаційна методика у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі театрального мистецтва. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Полтава : ПНПУ ім. В. Короленка, 2016. Вип. 65. С. 102–108.
3. Мічуріна Т. В. Шляхи підвищення мовної активності учнів на уроках англійської мови. *Англійська мова та література*. 2015. № 4–5. С. 6–8.
4. Федоренко Ю. П. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування. *Рідна школа*. 2012. № 1 (864). С. 63–65.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Ходаковська О.О.

*викладач циклової комісії
фундаментальних дисциплін*

Бузько А.С.

студент

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

Під час реформування освіти велике значення має вдосконалення та урізноманітнення способів отримання знань. Одним із таких способів є отримання позашкільної математичної освіти. Головною метою позашкільної математичної освіти є формування в школярів інтересу до математики, до самостійного пізнавального процесу, а також розвиток математичних здібностей і різних видів мислення учнів, тобто забезпечення належного рівня загальної математичної освіти. Крім того, позашкільна освіта допомагає у виборі професії.[1]

Додаткові математичні знання можна здобути в позашкільних закладах освіти. Позашкільні заклади освіти потребують відповідного інтелектуального рівня, який є у вищих навчальних закладах. Тому при вищих навчальних закладах створюються математичні школи.

Учні отримують поштою роботи із завданнями та посібники, створені викладачами навчального закладу. Учні отримують завдання за темами програми, самостійно опрацьовують за посібником тему, виконують контрольні завдання та надсилають роботу для перевірки.

Зміст завдань у заочній школі має сприяти розвитку інтересу до математики, переходу до ґрунтовного її вивчення. Кожне завдання мусить «провокувати» учнівські роздуми та сприяти розкриттю творчої особистості.

Основними принципами заочного навчання є:

- відбір тем на базі шкільного курсу з долученням низки основних розділів вищої математики;

- взаємозв'язок курсу з іншими шкільними предметами;
- широке застосування евристичних прийомів розв'язування задач;
- багаторівневність.

Система заочного навчання передбачає дві форми – індивідуальну та колективну. Учень, який навчається індивідуально, виконує роботи самостійно, їх перевіряють і рецензують викладачі та надсилають учневі.

Колективною формою заочного навчання є робота груп.

Основною метою заочного навчання є узагальнення, систематизація, розширення та поглиблення знань, набутих у межах шкільної програми з вивченої теми, відтворення та корекція необхідних знань і навичок, аналіз завдань та способи їх виконання, самостійне виконання завдань, раціоналізація способів виконання завдань, контроль і самоконтроль під час виконання завдань.

Метою такого навчання є розширення та поглиблення знань з теми, закріплення знань, здобутих в минулому за допомогою розв'язування задач, перевірка засвоєння відповідного матеріалу.

Під час проведення консультацій викладач аналізує роботу учнів, систематизує питання, які викликають проблеми, враховує недоліки та помилки учнів. Учні готують до консультації запитання, які в них виникають. При цьому можливе використання не лише підручника, а й додаткової літератури. Під час такого заняття викладач має можливість краще пізнати учнів, поповнити свої відомості щодо їх просування в царині знань, виявити найбільш кмітливих чи пасивних, підтримати тих, хто відчуває проблеми, та допомогти їм. [2]

Основною метою контролю є виявлення не лише досягнень та успіхів, а й проблем; окреслення шляхів удосконалення, поглиблення знань і навичок. Форми контролю, які найчастіше використовуються, це залік, контрольна робота, тести. [3]

Основною метою заліку є діагностика рівня засвоєння знань і вмінь кожного учня на певному етапі навчання. У заочному навчанні прийнято проводити відкритий математичний залік, що відбувається як завершальна перевірка наприкінці вивчення теми. Про зміст і термін проведення заліку

викладач повідомляє на початку вивчення теми. Вибір завдань для заліку залежить від індивідуальних здібностей учнів.

Під час проведення контрольної роботи викладач може мати на меті встановлення того, чи розуміє учень викладений матеріал, вміє безпосередньо використовувати його під час розв'язування задач, а також рівень засвоєння знань.

Контролюючи знання під час тесту, слід пам'ятати, що виконання завдань тесту передбачає формування дій, які є основою діяльності з розв'язування завдання. Звичайно використовують тести кількісного вибору (серед відповідей потрібно обрати одну правильну).

Після закінчення наступного заняття викладач збирає контрольні завдання, які виконано вдома, та контрольні роботи, які виконувалися в класі. За результатами робіт виставляється оцінка з теми.

Контрольне завдання складається з обов'язкового, основного та додаткового. Учні, за бажанням, виконують будь-яке з них або всі. Кожне завдання оцінюється окремо. Виконання обов'язкового тестового завдання полягає у виборі правильної відповіді із запропонованих. Основне завдання учні докладно записують до окремого зошита.

Додаткове завдання виконується тими, хто полюбляє складні задачі.

У виконанні контрольних завдань беруть участь усі члени групи. Група оформлює роботу, в якій різні завдання розв'язали різні учні без участі викладача. Потім оформлена робота надсилається до вищого навчального закладу.

Важливою рисою навчання в групах є те, що вся робота розрахована на безпосередню участь викладача, його контакт з учнями. Тобто, якщо виникають труднощі чи запитання, викладач може надати допомогу учням.

Слід відзначити зацікавленість учнів у запропонованій системі навчання. Кожен із них швидко відчуває особисту зацікавленість у тому, щоб опанувати запропоновану програму. Схвальний відгук у дітей отримали нові форми навчання. Багато з них висловили бажання в майбутньому серйозно вивчати математику. Цьому сприяло і те, що кожне запропоноване завдання та кожне запропоноване питан-

ня вимагало від учнів роздумів, самостійності, творчого підходу. Заняття за такою системою сприяли підвищенню загального рівня математичних знань і навичок.

Література:

1. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект). – Харків: Скорпіон, 2000. – 120 с.
2. Антоненко М. І., Ігнатенко М. Я. Математичні помилки учнів та їх попередження. – Чернігів: ЧДПІ, 1991. – 75 с.
3. Запобігання математичним помилкам учнів: Методичні рекомендації / Укл. Г. М. Возняк. – Київ: Рад. шк., 1989. – 88 с.

УДК 371

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДА

*Ходаковська О.О., Грек Л.К.,
викладачі циклової комісії
фундаментальних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

Реформи в освіті передбачають постійний пошук і впровадження новітніх технологій та методик навчання. Однією з таких технологій є кейс-технологія, яку можна розглядати як сукупність проблемного навчання, методу проектів та інформативно-комунікативних технологій. [1] Даний метод передбачає формування у студентів вмінь аналізувати ситуацію, визначати суть проблеми, в ході дискусії шукати шляхи її вирішення та вибирати найкращий варіант.

Важливість кейс-методу полягає в тому, що він визначає певний комплекс знань, який необхідно отримати при вирішенні певної задачі, та поєднує навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що дуже важливо при реалізації сучасних завдань системи освіти.

Послідовність використання кейс-методу може бути наступною:

1. Підготовка до заняття, яка для викладача починається з розробки кейса.

Ситуації, що описуються в кейсі, повинні бути проблемними і не мати явного розв'язання.

2. Викладач оголошує форму проведення заходу (індивідуальна або групова), пояснює, в чому полягає діяльність студентів, і за якими критеріями вона буде оцінюватися.

3. Індивідуальна самостійна робота студентів з кейсом.

4. Робота в мікрогрупах займає центральне місце в технології кейсів. Саме під час роботи в мікрогрупах відбувається аналіз ситуацій, коли члени групи спільно шукають шляхи вирішення проблеми. Кейс-технології передбачають не просте переказування параграфу чи статті, не відповідь на питання викладача, а аналіз конкретної ситуації, яка примушує застосувати отримані знання на практиці.

5. Презентація роботи.

6. Підведення підсумків, оцінювання роботи викладачем.

Складаючи кейс, слід пам'ятати, що його зміст має бути підпорядкований розвитку та формуванню загальноосвітніх навчальних цілей. Тому перевагою кейс-технології є те, що на заняттях студент застосовує отримані знання для вирішення реальних життєвих проблем, з якими він може зустрітися. Розгляд кейсів сприяє накопиченню певного багажу практичної інформації, яка в житті не менш важлива, ніж теоретичні знання. Вирішення кейсових ситуацій сприяє розвитку аналітичних, комунікативних, творчих здібностей, що є необхідними на сучасному етапі життя.

Кейсові завдання сприяють формуванню різних ключових компетентностей, серед яких потрібно відзначити:

1. Навчально-інформаційні (інтелектуальні):

- засвоєння методів аналізу та критичного мислення;
- вміння працювати з текстом;
- створення авторського продукту;
- поява досвіду прийняття рішень, дій в новій ситуації, вирішення проблем;
- засвоєння методів збору даних.

2. Комунікативні (соціальні):

- розвиток умінь самостійної роботи та роботи в групі;
- набуття комунікативних навичок;
- розвиток презентаційних вмінь;
- формування інтерактивних вмінь, що дозволяють ефективно

взаємодіяти та приймати колективні рішення та інші.

Джерелами кейсів можуть бути: реальне життя та виробничі ситуації; художня, публіцистична література; наукові статті, монографії; статистичні дані; інтернет.

Немає єдиної, універсальної й обов'язкової структури навчальних кейсів. Кожний кейс має свої особливості, будову і послідовність викладу матеріалу. Головне, що повинен містити в собі кейс: проблему, яка передбачає кілька варіантів її вирішення; завдання, які можна частково або повністю розв'язати за наявної інформації, додаткову інформацію для вирішення проблеми, якою можуть бути: підручники, енциклопедії, довідники, малюнки, схеми, навчальні тексти, інтернет.

Отже, кейс-технологія – це одна з інтерактивних технологій навчання на основі реальних або наближених до життя ситуацій, яка спрямована на формування у студентів нових якостей і вмінь. Головне завдання технології – це навчити студентів працювати з інформацією, розвивати вміння опрацювати різноманітні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення; формувати комунікативні навички та навички самостійної роботи. Цінним є те, що подібна технологія навчання не забезпечує студентів готовими знаннями, а вчить здобувати їх разом з одногрупниками, викладачем та формує власний особливий і неповторний зміст аналітичної діяльності [2].

Приклади міні-кейсів

Кейс 1. Наслідки забруднення гідросфери

У 1953 р. в японському селищі Мінамата, що розташовано на березі затоки, серед мешканців почали реєструвати загадкову хворобу, що уражала нервову систему: у хворих порушувалась координація рухів, вони втрачали

слух, зір. Лікарі встановили, що причиною невідомої хвороби є накопичення в тілі людини отруйних сполук. Було встановлено, що на початку ХХ ст. компанія Chisso побудувала на околицях селища невеликий хімічний завод. З того часу починається історія хвороби, яка сьогодні входить до усіх медичних довідників під назвою «Хвороба Мінамата».

Завдання:

1. З'ясуйте, які сполуки стали причиною хвороби?
2. Проаналізуйте сутність кумулятивного ефекту у водних ланцюгах живлення.
3. Поясніть як впливає забруднення гідросфери на людину та водних мешканців.
4. Як відбувається очищення водою?
5. Запропонуйте план заходів для охорони водних ресурсів.

Кейс 2. Вплив методів навчання

Під час дослідження впливу методів навчання нейролінгвістичного програмування на якість підготовки студентів вибрано три групи студентів-випускників, що працюють в одній сфері, які пройшли тестування по різних методикам щодо кількості укладених договорів на протязі місяця:

Ступінь впливу фактора	Кількість укладених договорів на протязі місяця
B_1	84, 81, 76, 63, 85, 78, 92
B_2	65, 60, 83, 74, 82, 90
B_3	73, 84, 95, 99

Визначити вплив методики навчання на якість підготовки студентів.

Завдання:

1. Визначте, які методи найбільше впливають на кількість договорів.
2. З'ясуйте, чи залежить рівень значущості ($\alpha = 0,05$ або $\alpha = 0,001$) на якість підготовки студентів?
3. Чому при обробці великого об'єму статистичних даних доцільно використовувати програмне розв'язання?

4. Зробіть висновок про ступінь впливу методів навчання на якість підготовки.

5. Запропонуйте план заходів щодо підвищення кількості укладених договорів.

Кейс 3. Вплив людини на екосистеми

У процесі життєдіяльності сучасної людини утворюється величезна кількість побутових відходів. Сміття на території місць відпочинку в лісі, на березі річки містить багато цінних речовин: алюміній (кришки від молочних пляшок, фольга від чаю, цукерок), олова (консервні банки) і навіть золото (радіодеталі, черепки тарілок із золотим обрамленням) та «море» пластику, яким можна дати друге життя.

Завдання

1. З'ясуйте якими є основні компоненти побутового сміття.
2. Які технології переробки сміття вам відомі та використовуються в Україні?
3. Досвід яких країн у переробці сміття може слугувати прикладом поводження із відходами?
4. Наведіть приклади повторного використання предметів та матеріалів, що були у вжитку.
5. Запропонуйте план заходів для підтримки чистоти довкілля.

Література:

1. Осіна Н.А. Кейс-метод як спосіб формування життєвих компетентностей учнів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmc-pto.zp.ua/wp-content/uploads/2015/04/Kejs-metod-yak-sposib-formuvannya-zhyttjevyh-kompetentnostej-uchniv.-Osina-N.A.pdf>
2. Збірник міні-кейсів з дисципліни « Комунікативні процеси у навчанні» / за ред. Л.О. Савенкової, В.М. Приходько.-К.:КНЕУ, 2009 - 343 с.
3. <http://uk.wikipedia.org>

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ – ПЕРШОКУРСНИКІВ

Черепанова Марина Олександрівна

викладач вищої категорії

Сайфудінова Ріта Петрівна

завідувач фармацевтичного відділення

Черкаська медична академія

м. Черкаси, Україна

Анотація. У статті проаналізовано особливості адаптації студентів-медиків до навчального процесу у вищому навчальному закладі, виявлено основні труднощі пристосування в соціально-психологічній і навчальній сферах, а також проаналізовані можливі напрямки діяльності вищого навчального закладу, які могли б полегшити процес адаптації першокурсників до навчання.

Мета статті – розглянути специфіку та проблеми адаптації студентів вищих навчальних закладів медичного спрямування та визначити ефективні форми та методи для їх швидшого та успішного подолання.

Ключові слова. Адаптація, труднощі адаптаційного періоду, анкетування, студенти-першокурсники.

Однією з найважливіших передумов успішної активної навчальної діяльності є своєчасна адаптація студентів до навчального процесу у вищому медичному навчальному закладі. Це стосується першокурсників, які, вступаючи до вищого навчального, зустрічаються з рядом проблем, пов'язаних з недостатньою психологічною готовністю до нових умов навчання, зміною соціального оточення, побудовою взаємовідносин з однокурсниками і викладачами, а також труднощами, що виникають щодо соціально-побутового питання. Для подолання всіх цих чисельних проблем недостатньо тільки старання та загальної підготовки, від студента вимагається готовність до значних якісних змін.

Щоб проаналізувати проблему адаптації до навчання в вищому медичному навчальному закладі студентів-першокурсників фармацевтичного відділення нами була поставлена мета:

➤ Виявити основні проблеми, які виникають під час адаптації до навчання;

➤ З'ясувати, до яких труднощів студентам наприкінці першого семестру вже вдалося пристосуватися;

➤ Визначити основні напрямки діяльності щодо полегшення процесу адаптації;

В дослідженні за допомогою анкетування добровільно брали участь 60 осіб, віком від 14 до 16 років, які навчаються на першому курсі(база 9 класів).

За результатами анкетування визначено, що більшість першокурсників, що складає 98,2% від усіх учасників дослідження задоволені навчанням в обраному ними навчальному закладі.

79,8% студентів відзначили, що охоче відвідують академію, а 20,2% всіх опитаних відзначили, що їх спосіб життя змінився на краще, коли вони стали студентами.

Очікування від навчання у вищому навчальному закладі збіглися з реальністю у 75,3%, а 16,9% опитаних відзначили, що дійсність краща, ніж та, на що вони очікували, і тільки 7,8% - очікували менше труднощів, аніж вони мають.

Загалом результати анкетування показали, що більшість студентів правильно і адекватно обрали вищий навчальний заклад.

Далі першокурсники відповідали на запитання, які стосувалися виявлення труднощів адаптаційного процесу.

➤ Процес адаптації проходить складно – 23,1%;

➤ Процес адаптації проходить легко – 45,8%;

➤ Адаптація не була потрібна - 17,3%;

➤ Важко відповісти – 13,8%;

За наведеними даними у більшості студентів адаптація відбивається без особливих труднощів, але відсоток студентів, які складно проходять адаптацію та ті, які не змогли відповісти на запитання, говорить про те, що дану проблему потрібно вивчати з метою ефективного подолання.

Наступний блок запитань стосувався визначення соціально-психологічних, навчальних труднощів, з якими зіткнулися студенти на першому курсі.

До соціально-психологічних проблем можна віднести наступні: зміна соціального оточення, особливості спілкування з його представниками (однокурсниками, викладачами), вирішення побутових питань, вибір раціонального режиму навчання та відпочинку. Проблемами навчального характеру є відсутність навичок самостійної роботи, невміння конспектувати, недостатня довузівська підготовка, зростання обсягу та складності навчального матеріалу. Студентам було запропоновано зі списку труднощів, які можуть виникати при адаптації до навчання, вибрати ті, з якими вони зіткнулися. Результати опитування показали, що основні труднощі обумовлені соціально-психологічною адаптацією.

- Нестача вільного часу – 20%;
- Пристосування до нових побутових умов - 19%;
- Складність пристосування до нових умов – 17,2%;
- Відсутність звичного кола спілкування – 13,8%;
- Невміння організувати себе – 23,3%;
- Виконання вимог викладача – 6,7%;

Навчальні труднощі адаптації

- Перевантаження навчальними завданнями – 44,8%;
- Відсутність навичок самостійної роботи – 21,9%;
- Нестача довузівської підготовки – 13,2%;
- Складність звикання до нових форм навчання – 20,1%;

Проаналізувавши дані опитування, можна зробити висновки, що найбільше студентів вважають, що вони перевантажені навчальними завданнями, до чого їм необхідно адаптуватися. Адже багато першокурсників навчалися у звичайних класах загальноосвітньої школи, тільки невеликий відсоток студентів, навчався у класах з поглибленим вивченням хіміко-біологічного циклу та з поглибленим вивченням іноземних мов.

Для кожної людини дуже важливо мати змогу звернутися за допомогою, коли виникають складнощі у навчання чи життєвій ситуації.

➤ 22,1% студентів вважають, що необхідно намагатися самостійно вирішувати свої проблеми.

➤ 23,4% готові поділитися своїми проблемами зі старостою та одногрупниками.

➤ 25% звернуться до родичів

➤ 23% попросять допомоги у викладачів.

➤ 6,5% звернуться до психолога.

Отже,

1. Основні проблеми адаптації студентів протягом першого курсу пов'язані із соціально-психологічними і навчальними труднощами, серед яких вагомими є нестача вільного часу, невміння організувати себе, перевантаження навчальними завданнями, відсутність навичок самостійної роботи;

2. Більшість студентів справляються з адаптацією, але для деякої вона виявилася складною. Чотири студентки не справилися і залишили навчальний заклад;

3. Напрямами діяльності вищого навчального закладу, які б полегшали б адаптацію студентів першокурсників вважаємо :

➤ Оптимізацію навчального навантаження;

➤ Проведення консультацій завідувача відділення, викладачів, психолога академії щодо раціонального планування навчання і вільного часу;

➤ Розробка викладачами чіткого плану самостійної роботи і рекомендаціями щодо її правильної організації.

Література:

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2015. – 486с.

2. Кучерук О.Я. Система неперервної підготовки фахівців у ВНЗ в умовах кредитно-модульної технології навчання: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Я. Кучерук. – Черкаси, 2009. – 272с.

3. Іванченко О. З. (2016). Адаптація студентів першого курсу медичного факультету до навчальної діяльності у вищому навчальному закладі. Актуальні проблеми сучасної медицини, 16 (3), 199-203.

4. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні (проект). Взято з http://moz.gov.ua/uploads/1/7066-14_08_strategia.pdf.

